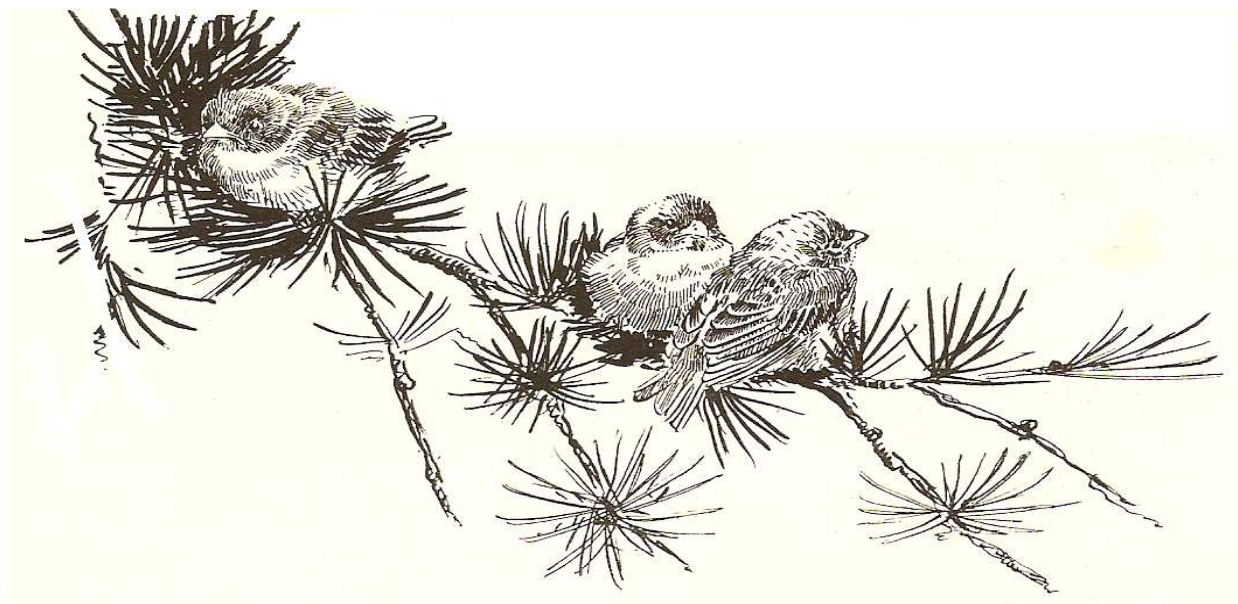

Tuinvogelonderzoek 2014

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken Subgroep Avifauna

E.C.G. (Egbert) Leijdekker
tuinvogelonderzoek@vwggooi.nl
Rapportnummer 238

Inhoudsopgave

1.	Voorwoord	3
2.	Inleiding	4
3.	Top 10	7
4.	Totaal aantal getelde vogels	10
5.	Meerjarenoverzichten percentage tuinen	14
5.1.	Tabel 1 – Winter meerjarenoverzicht	14
5.2.	Tabel 2 – Lente meerjarenoverzicht	15
5.3.	Tabel 3 – Zomer meerjarenoverzicht	16
5.4.	Tabel 4 – Herfst meerjarenoverzicht	17
6.	Overzichten per seizoen	19
6.1.	Tabel 5 - Winteroverzicht	19
6.2.	Tabel 6 - Lenteoverzicht	20
6.3.	Tabel 7 - Zomeroverzicht	21
6.4.	Tabel 8 – Herfstoverzicht	22
7.	Aantal getelde vogels	23
7.1.	Winter – aantal getelde vogels	23
7.2.	Lente – aantal getelde vogels	24
7.3.	Zomer – aantal getelde vogels	25
7.4.	Herfst – aantal getelde vogels	26
8.	Totaaltellingen	27
8.1.	Winter - Totaaltelling	27
8.2.	Lente - Totaaltelling	28
8.3.	Zomer- Totaaltelling	29
8.4.	Herfst - Totaaltelling	30
9.	Toelichting koude- en warmtegetal	31
9.1.	Koudegetal	31
9.2.	Warmtegetal	32
10.	Toelichting tabellen en bronvermeldingen	33
10.1.	Tabellen	33
10.2.	Bronvermeldingen	33

1. Voorwoord

De doelstelling van de tuinvogeltelling is om zoveel mogelijk gegevens over onze tuinvogels te verzamelen en vast te leggen, waarmee veranderingen kunnen worden geanalyseerd over een historische periode.

Dit tuinvogelonderzoek loopt al vanaf 1992 en is oorspronkelijk gestart met inwoners in het Gooi, maar in de loop der jaren zijn een aantal trouwe tellers verhuisd en toch deel blijven nemen aan de tellingen. De consequentie hiervan is dus dat de resultaten zich niet alleen beperken tot dit deel van het land. Dit rapport bevat de uitkomsten van de activiteiten van de deelnemers en met ingang van het rapport over 2012 worden in het rapport een aantal vogelsoorten behandeld.

Het blijft moeilijk om het aantal deelnemers aan het tuinvogelonderzoek op peil te houden, want met enige regelmaat melden deelnemers zich af (in een aantal gevallen zonder terugkoppeling). Toch lukt het om, via een oproep door middel van de nieuwsbrief, nieuwe deelnemers te vinden, met als resultaat dat het aantal ongeveer gelijk blijft. Aan de rapportage over 2014 hebben circa 44 deelnemers meegewerkt.

De deelnemers aan het onderzoek ontvangen ieder kwartaal een formulier, waarin wekelijks van elke vogelsoort het hoogst waargenomen aantal wordt genoteerd. Deze gegevens worden in een totaal-overzicht opgenomen, waarbij dan het aantal tuinen wordt geteld waarin een bepaalde soort is gezien.

Voor wat betreft de verwerking van de gegevens is een nadere toelichting gewenst. Door de deelnemers worden elk kwartaal de resultaten van de tellingen genoteerd. Door de oorspronkelijke initiator van het onderzoek zijn, tot en met 2011, de maanden maart en september aangemerkt als overgangsmoedanden. Dat betekende dat van de seizoenen winter en zomer alleen de eerste negen weken werden meegenomen in de berekeningen; de maanden maart en september werden dus geëlimineerd.

Vanaf het jaar 2012 heb ik de rapportage overgenomen en ik heb een andere mening over de overgangseizoenen, gezien het veranderende weerbeeld van de afgelopen jaren en het overigens ook lastig is om deze periodes wetenschappelijk te onderbouwen.

Het gevolg hiervan is dat er geen eenduidige berekeningsmethodiek is gehanteerd en dat de gemiddelde uitkomsten vanaf 2012 ten opzichte van de historie iets anders kunnen zijn, maar de invloed daarvan is op het totaal naar mijn mening relatief gering en dat betekent niet dat daardoor deze historische uitkomsten waardeloos zijn geworden. Omdat ik over alle oorspronkelijke telformulieren, over de periode 1992 / 2011 beschik zullen in 2015 deze historische gegevens opnieuw worden berekend, zodat er toch een bestendige lijn wordt gehanteerd. Het streven is om die gegevens in de volgende rapportage te verwerken.

In de rapportage wordt informatie over het warmte- en koudegetal en beschrijvingen van een aantal vogels gegeven. Deze informatie is van de websites gehaald van respectievelijk KNMI en Vogelbescherming Nederland.

E. Leijdekker 22 maart 2015

2. Inleiding

Het is aardig om eens te kijken naar het aantal getelde vogels, want stel dat bijvoorbeeld 10 spreeuwen alle 13 weken in een tuin zijn gezien en 100 koolmezen maar 10 weken, dan scoort de spreeuw dus hoger.

Om nu een beter beeld te krijgen is er een top 10 samengesteld van het totaal aantal getelde vogels opgenomen en vergeleken met uitkomst van het vorige jaar. Opgemerkt moet wel worden dat, zoals bij de inleiding al aangegeven, niet alle tellers elk kwartaal hebben ingevuld en dat kan de aantallen enigszins beïnvloeden. Voorts kan het aantal tellers ook het totaal beïnvloeden als we kijken naar het totaal van de getelde vogels, maar de trend blijft wel waarneembaar.

Aan de totaaloverzichten is ook een getal opgenomen dat betrekking heeft op de weersomstandigheden en dat betreft het zogenaamde warmte- en koudegetal. Door het KNMI worden deze gegevens jaarlijks bijgehouden. In het kort wordt onderstaand uitgelegd wat de essentie van deze getallen is en later wordt een meer gedetailleerde uitleg gegeven. Voor een verdere uitleg wordt verwezen naar het hoofdstuk *toelichting tabellen*.

Warmtegetal: Het warmtegetal biedt de mogelijkheid voor een dergelijk tussentijdse balans. Het warmtegetal wordt berekend door het aantal graden dat de gemiddelde etmaaltemperatuur van elke dag boven de 18,0 graden ligt, op te tellen. Een dag met gemiddeld over 24 uur een temperatuur van 20,2 graden draagt dus 2,2 bij aan het warmtegetal. Zo komen we dus uiteindelijk tot een totale som die het mogelijk maakt de warmte in het jaar te classificeren. Aan top staat de zomer van 1947 met een warmtegetal van 221,3. Dieptepunt was de zomer van 1965 met een warmtegetal van slechts 3,9.

Koudegetal: Classificatie van de kou in de winterperiode gebaseerd op het dagelijks etmaalgemiddelde van de temperatuur. Dat is het gemiddelde over 24 uur, dat bepaald wordt uit de 24 uurlijkse temperatuurmetingen op een dag. Alle etmaalgemiddelden beneden het vriespunt over de periode 1 november tot en met uiterlijk 31 maart worden opgeteld, zodat uiteindelijk één (koude)getal wordt verkregen. Daarvan wordt het minteken weggelaten. De methode om winters te classificeren werd geïntroduceerd door de Duitse meteoroloog Gustav Hellmann (1854-1939). Voordeel is de mogelijkheid van een tussentijdse balans van de kou. Bovendien telt ook vorst in het voor- en naseizoen meetelt, dit in tegenstelling tot meteorologische winter die alleen betrekking heeft op de kalendermaanden december, januari en februari.

(bron: KNMI)

Seizoenen

De indeling in lente, zomer, herfst en winter is gebaseerd op de positie van de aarde ten opzichte van de zon. De zon is de belangrijkste warmtebron voor aarde en atmosfeer, maar verwarmt de aarde niet gelijkmatig. Bovendien verandert de temperatuur op veel plaatsen van maand tot maand, wat leidt tot de verschillende seizoenen. De seizoensverschillen vinden hun oorzaak in de schuine stand van de as waar de aarde om draait. Hierdoor komt de zon op het noordelijk halfrond (waar ook Nederland ligt) in de zomer hoger boven de horizon dan in de winter en schijnt daardoor in de zomer langer dan in de winter. De meteorologische seizoenen beginnen, om de klimatologische berekeningen eenvoudig en uniform te houden, steeds op de eerste van de maand, december, maart, juni en september. De astronomische seizoenen beginnen rond de 21e of 22 van die maanden.

Lente

De meteorologische lente begint op 1 maart en duurt tot en met 31 mei. De astronomische lente begint in de komende decennia vrijwel ieder jaar op 20 maart. Bij het begin van de sterrenkundige lente staat de zon precies boven de evenaar. De astronomische seizoensindeling is gebaseerd op de positie van de aarde ten opzichte van de zon, de meteorologische heeft als uitgangspunt dat ieder seizoen drie complete kalendermaanden telt. Door het warmere weer van de laatste jaren begint het groeiseizoen, de lente in de natuur, tegenwoordig eerder.

Zomer

Waarschijnlijk is de benaming zomer afgeleid van zon. Het begin van de ongeveer drie maanden durende astronomische zomer valt rond 21 juni. De zon bereikt dan de kreeftskierkring waarna de dagen in het noorden weer korter worden. Meteorologen rekenen juni, juli en augustus tot de zomer, maar ook voor en na die tijd kan het zomers zijn. Het zomerhalfjaar duurt van mei tot en met oktober. Vooral in juli en augustus is de kans warmte en hittegolven het grootst. Klimaat-onderzoekers verwachten een verdere temperatuurstijging met meer kans op hittegolven, meer mediterraan zomerweer dus.

Herfst

De herfst (najaar) loopt (ten noorden van de evenaar) officieel van 21 september t/m 20 december, maar het astronomisch begin van de herfst ligt rond 23 september. De zon gaat dan door het herfstpunt en staat precies boven de evenaar waardoor dag en nacht vrijwel even lang duren. Om praktische redenen begint de meteorologische herfst eerder, op 1 september op het noordelijk halfrond en op 1 maart op het zuidelijk halfrond. Die afspraak, om steeds drie opeenvolgende kalendermaanden tot één seizoen te bestempelen, is afkomstig van de Societas Meteorologica Palatina, een van de eerste internationale weerorganisaties uit 1780. In de herfst wordt het mede door de lagere stand van de zon en de kortere daglengte steeds kouder maar soms leeft de zomer weer even op, in de volksmond oudewijvenzomer of Indian Summer genaamd. De herfst staat vooral bekend om zijn stormen. Oorzaak van de levendige depressie-activiteit zijn de grotere tegen-stellingen in temperatuur op het noordelijk halfrond.

Winter

De gemiddelde wintertemperatuur loopt uiteen van 2,4 graden in het noordoosten tot 4,2 graden in het zuidwesten. In de oostelijke helft liggen de nachtelijke temperaturen gemiddeld enkele tienden van graden onder nul, in het westen een paar graden boven nul. De laatste decennia waren zachte winters in de meerderheid en de laatste dertig jaar leverden zelfs de zeven zachtste sinds het begin van de metingen in 1706. De winter is niet het natste jaargetijde van het jaar. Landelijk valt er 186 mm, dat is 45 mm minder dan in het najaar. De zon schijnt in drie maanden gemiddeld tussen 160 en 180 uren, het meest in het westen. Gewoonlijk laat de zon in het donkerste seizoen op 37 dagen geheel verstek gaan, terwijl dat de zomer landelijk maar 5 zonloze dagen telt.

Winter 2013-2014 (december, januari, februari):

Uitzonderlijk zacht, zonnig en aan de droge kant. Nauwelijks vorst en sneeuw in wisselvallige, winderige winter

Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 6,0 °C tegen 3,4 °C normaal, eindigt de winter samen met die van 1990 op een gedeelde tweede plaats in de rij van zachtste winters sinds 1706. Op de eerste plaats staat de winter van 2006-2007 met een gemiddelde van 6,5 °C. In het grootste deel van ons land ontbrak het compleet aan winters weer, of sneeuw en vorst.

Oorzaak van de bijzondere weersomstandigheden was een verschuiving van de gebruikelijke stromingspatronen en de daarbij behorende winden. Voortdurend trokken diepe depressies over de Atlantische Oceaan naar de Britse Eilanden. Bij Schotland bereikte de gemiddelde luchtdruk zelfs een extreem lage waarde die statistisch maar eens in de honderd jaar voorkomt. Zo'n drukpatroon leidt in West-Europa tot een hardnekkige zuidenwind waarmee in onze omgeving voortdurend zachte lucht van zuidelijke breedten wordt aangevoerd.

Alle drie de afzonderlijke wintermaanden eindigden in de top tien van zachtste maanden in ruim een eeuw. December eindigde op een zesde plaats, januari op een gedeelde achtste plaats en februari op een vierde plaats. Tot vorst kwam het nauwelijks.

In De Bilt werden slechts tien vorstdagen genoteerd (minimumtemperatuur lager dan 0,0 °C) tegen 38 normaal. Een dergelijk laag aantal is sinds 1901 niet eerder vastgesteld. Op sommige plaatsen aan zee heeft het zelfs op geen enkele dag gevoren. Ook dat is sinds 1901 nooit eerder gebeurd in het winterseizoen. In De Bilt is het deze winter niet kouder geworden dan -3,1 °C. Dat is hoogste minimumtemperatuur in ruim een eeuw. Ijsdagen (maximumtemperatuur lager dan 0,0 °C) kwamen helemaal niet voor, het langjarig gemiddelde bedraagt er zeven ijsdagen.

Door het aanhoudend zachte weer is het koudegetal deze winter nog steeds nul. In ruim een eeuw is dat nooit eerder voorgekomen. Tot nu toe had de winter van 1989-1990 met 1,9 het laagste koudegetal.

Met gemiddeld over het land 249 zonuren tegen normaal 196 was de winter zonnig. Vooral in de donkere decembermaand was de zon veel te zien, gemiddeld over het land 80 uren tegen 49 normaal. In januari week het aantal zonuren met 69 niet veel af van het langjarige gemiddelde van 62 uren. Februari was aan de zonnige kant met 101 zonuren tegen 85 normaal. Het zonnigst was de winter in het zuiden van het land met op het KNMI-station Eil 284 zonuren. In het oosten scheen de zon een stuk minder. Het KNMI-station Twenthe bleef op 200 uren steken.

De winter was aan de droge kant met landelijk gemiddeld 189 mm tegen 208 mm normaal. In december en januari viel met 67, respectievelijk 65 mm minder regen dan de normale hoeveelheid van 80 en 73 mm. In februari werd met 56 mm vrijwel de normale hoeveelheid van 55 mm afgetapt. De meeste neerslag werd gemeten in de westelijke kustprovincies. Van de KNMI-stations was Valkenburg het natst met 252 mm. Maastricht kwam niet verder dan 113 mm regen. In het grootste deel van het land werd deze winter geen sneeuw waargenomen. Alleen tussen 24 en 26 januari viel en lag er in het noordoosten van het land sneeuw. Vrijwel sneeuw loze winters komen vaker voor, het laatst in 2007.

(bron: KNMI)

3. Top 10

Ondanks dat het aantal tellers varieert kunnen we toch wel een bepaalde trend ontdekken en dat is dat de **huismus** ieder jaar weer bovenaan in de lijst staat als het gaat om in welke aantallen deze vogelsoort is waargenomen. Met uitzondering van de zomer kan wel worden geconcludeerd dat de aantallen in de overige seizoenen fors zijn afgenomen ten opzichte van het jaar daarvoor. Dit is echter een voorbarige conclusie, want het aantal deelnemers aan de vogelkintelling was in 2014 fors lager dan het jaar daarvoor.

We kunnen ons wel beperken tot het vergelijken met voorgaande jaren van het aantal gesignaleerde soorten en in 2014 staat de huismus dus nog steeds bovenaan. Verder komen de Kauw, Vink en Merel, weliswaar wisselend in rangorde, jaarlijks terug in de lijst van de Top 4. De trend blijft dus gelijk.

2014

WINTER			LENTE			ZOMER			HERFST		
top 10	soort	aantal	top 10	soort	aantal	top 10	soort	aantal	top 10	soort	aantal
1	Huisumus	2.771	1	Huisumus	2.560	1	Huisumus	3.785	1	Huisumus	2.986
2	Merel	1.192	2	Merel	920	2	Merel	717	2	Koolmees	834
3	Koolmees	1.143	3	Koolmees	784	3	Koolmees	627	3	Merel	820
4	Pimpelmees	1.026	4	Kauw	751	4	Houtduif	624	4	Kauw	758
5	Kauw	995	5	Houtduif	686	5	Kauw	550	5	Pimpelmees	735
6	Vink	885	6	Ekster	517	6	Ekster	463	6	Ekster	568
7	Houtduif	773	7	Pimpelmees	444	7	Pimpelmees	394	7	Vink	565
8	Turkse Tortel	631	8	Turkse Tortel	396	8	Turkse Tortel	323	8	Houtduif	520
9	Ekster	593	9	Heggenmus	384	9	Heggenmus	291	9	Spreeuw	422
10	Groenling	523	10	Spreeuw	364	10	Spreeuw	260	10	Turkse Tortel	373

2013

WINTER			LENTE			ZOMER			HERFST		
top 10	soort	aantal	top 10	soort	aantal	top 10	soort	aantal	top 10	soort	aantal
1	Huisumus	3.521	1	Huisumus	2.739	1	Huisumus	3.956	1	Huisumus	3.638
2	Vink	1.927	2	Kauw	1.056	2	Koolmees	759	2	Koolmees	970
3	Merel	1.749	3	Merel	963	3	Merel	714	3	Spreeuw	801
4	Koolmees	1.505	4	Koolmees	920	4	Kauw	623	4	Pimpelmees	780
5	Kauw	1.479	5	Houtduif	816	5	Houtduif	545	5	Merel	752
6	Spreeuw	1.271	6	Ekster	601	6	Turkse Tortel	490	6	Kauw	718
7	Houtduif	1.211	7	Pimpelmees	582	7	Ekster	487	7	Ekster	576
8	Pimpelmees	1.108	8	Turkse Tortel	579	8	Pimpelmees	462	8	Turkse Tortel	542
9	Turkse Tortel	752	9	Heggenmus	512	9	Heggenmus	303	9	Houtduif	497
10	Ekster	728	10	Spreeuw	417	10	Gaai	211	10	Vink	477

2012

WINTER			LENTE			ZOMER			HERFST		
top 10	soort	aantal	top 10	soort	aantal	top 10	soort	aantal	top 10	soort	aantal
1	Huisumus	3.506	1	Huisumus	3.117	1	Huisumus	4.247	1	Huisumus	3.315
2	Kauw	1.140	2	Kauw	986	2	Koolmees	713	2	Koolmees	1.488
3	Merel	1.139	3	Merel	905	3	Pimpelmees	706	3	Kauw	1.016
4	Vink	908	4	Koolmees	794	4	Kauw	705	4	Pimpelmees	899
5	Koolmees	893	5	Houtduif	670	5	Merel	666	5	Merel	792
6	Spreeuw	833	6	Turkse Tortel	588	6	Houtduif	483	6	Houtduif	771
7	Turkse Tortel	805	7	Ekster	481	7	Turkse Tortel	441	7	Spreeuw	662
8	Pimpelmees	770	8	Pimpelmees	473	8	Ekster	417	8	Vink	635
9	Houtduif	710	9	Spreeuw	465	9	Spreeuw	299	9	Turkse Tortel	518
10	Ekster	606	10	Heggenmus	429	10	Heggenmus	274	10	Ekster	500

Het ligt voor de hand om alleen aandacht te schenken aan de meest gesignaleerde vogelsoorten, maar ook de andere soorten verdienen de aandacht. In 2012 zijn de huismus, kauw, koolmees en vink besproken en in 2013 de ekster, merel en roodborst. Daarom wordt er nu in deze rapportage aandacht geschonken aan andere vogelsoorten uit de top 10. Het voornemen is om in 2015 vogels te beschrijven die in mindere aantallen zijn gesignaleerd.

Spreeuw

Al behoort de Spreeuw tot de meest algemene soorten ter wereld, in Nederland neemt de soort sterk in aantal af. De precieze oorzaken van de achteruitgang zijn nog niet bekend. Mede daarom hebben Sovon en Vogelbescherming 2014 uitgeroepen tot het Jaar van de Spreeuw en daarom krijgt de Spreeuw deze keer meer aandacht.

De spreeuwenstand gaat vanaf eind jaren zeventig achteruit. Over de periode 1984-2012 is de broedpopulatie in Nederland zelfs met gemiddeld 4% per jaar afgenomen. Daardoor resteert momenteel minder dan 40% van de populatie van medio jaren tachtig.

In de laatste tien jaar is de negatieve trend wat afgezwakt, maar bedraagt nog steeds meer dan 2% per jaar.

Men weet nog maar weinig over de oorzaken die aan de achteruitgang ten grondslag liggen. Feit is wel dat het ook in omliggende landen slecht gaat met de Spreeuw. Op Europees niveau is de soort in de periode 1980-2011 met 52% afgenomen, en ten opzichte van 1990 met 6%.

Spreeuwen zijn net als mezen echte holenbroeders. Ze nestelen in natuurlijke holtes in bomen, in nestkasten maar ook in huizen en gebouwen. Spreeuwen tasten de bodem van weilanden en grasvelden af op zoek naar insectenlarven. Op bemoste zandgrond (stuifzanden) keren ze het mos om op zoek naar emelten en andere (larven van) bodembewoners. Ze zijn uiterst talrijk en broeden van april tot juni. Het enige legsel heeft gemiddeld 5 eieren. Na 12 dagen kruipen de jongen uit het ei. Ze worden dan nog drie weken in het nest gevoerd. Na de broedtijd verzamelen de spreeuwen zich in kleine groepjes. Van heinde en verre vliegen deze groepen naar vaste slaapplekken. In het najaar komen er vanuit Noord en Midden-Europa vele spreeuwen naar onze omgeving. Rond de slaapplekken vormen zich dichte “wolken” van duizenden spreeuwen. Deze synchroon zwenkende zwermen zijn een spectaculair schouwspel.

Overige namen: Starling , Sturnus vulgaris. **Orde:** Passeriformes. **Familie:** Spreeuwen (Sturnidae)

Status: Uiterst talrijke broedvogel; doortrekker en wintervogel in uiterst groot aantal.

Europese verspreiding: Spreeuwen komen in heel Europa voor, maar mijden het Iberisch Schiereiland, Corsica en Sardinië en Zuid-Griekenland.

Leefomgeving en voedsel

Biotoop: Bos, graslanden, park en tuin, stedelijk gebied, weiden (kleinschalig)

Voedsel- en broedbiotoop: Weilanden, grasvelden (van vochtig tot droog) en akkers voorzien spreeuwen van insecten en hun larven. Spreeuwen broeden in holtes van bomen in nestkasten en in gaten en kieren van gebouwen. Spreeuwen komt u dan ook op veel plaatsen in ons land tegen.

Voedsel: Voornamelijk insecten, insectenlarven, maar in de wintermaanden ook fruit, zoals appels en bessen

Broeden

Broedperiode: half april - juni

Koloniebroeder: Nee, maar broeden wel graag met meerdere soortgenoten dicht bij elkaar in de buurt.

Aantal legsels: 1 tot 2 legsels. **Aantal eieren:** 5 – 8 eieren

Herkenning

Opvallende kenmerken: Leeft in groepen. Zijn vrij luidruchtig, zo ook de jonge spreeuwen in het nest.

Gedrag: Na het broedseizoen zoeken spreeuwen elkaar op en vormen soms zeer grote groepen.

Deze groepen worden in het najaar aangevuld met spreeuwen uit Scandinavië.

Overdag zoeken spreeuwen in de wijde omgeving naar voedsel. Aan het einde van de middag verzamelen ze zich op een vaste plaats.

Na een aantal vluchten over de omgeving duiken ze met zijn allen in een groep bomen of struiken. Zolang er genoeg voedsel in de omgeving te vinden is zullen ze hier blijven vertoeven. Dit kan enkele dagen zijn, maar soms ook vele weken. Aan het einde van de winter gaan de spreeuwen weer op zoek naar een geschikte broedplaats en trekken er weer vele spreeuwen naar Scandinavië.

Kleed: In de wintermaanden hebben spreeuwen een zwart verenkleed met een paarsgroene gloed en opvallende witte spikkels. In broedkleed zijn spreeuwen zwart gekleurd met een prachtige gloed van paarse blauwe en groene kleuren. Na de broedtijd krijgen de spreeuwen een bruin onopvallend verenkleed

Formaat/lengte: 19 – 22 cm.

Snavel: Spitse snavel; geel in het broedseizoen, daarbuiten donker grijs/zwart.

Poten: Leverkleurige korte pootjes

4. Totaal aantal getelde vogels

In onderstaande tabellen wordt een weergave gegeven van het totaal aantal getelde vogels. In tabel 1 een weergave van het totaal aantal groter dan 100 vogels. Tabel 2 geeft inzicht in het totaal aantal getelde vogels, dat kleiner is dan 100, maar groter dan 10.

Waarom is er voor deze opzet gekozen? Er worden meer vogels geteld, maar dan zijn de aantallen relatief laag en wanneer we alle soorten weergeven, dan worden de tabellen erg lang. Om toch recht te doen aan alle tellers zijn aan het eind van de rapportage tabellen opgenomen met alle getelde vogels per seizoen.

Vastgesteld kan worden dat het aantal waargenomen *Huismussen*, gelijk aan vorig jaar, een veelvoud is van nummer twee de *Merel*. De nummers twee tot en met vier (*Merel*, *Koolmees* en *Kauw*) ontlopen elkaar overigens niet veel.

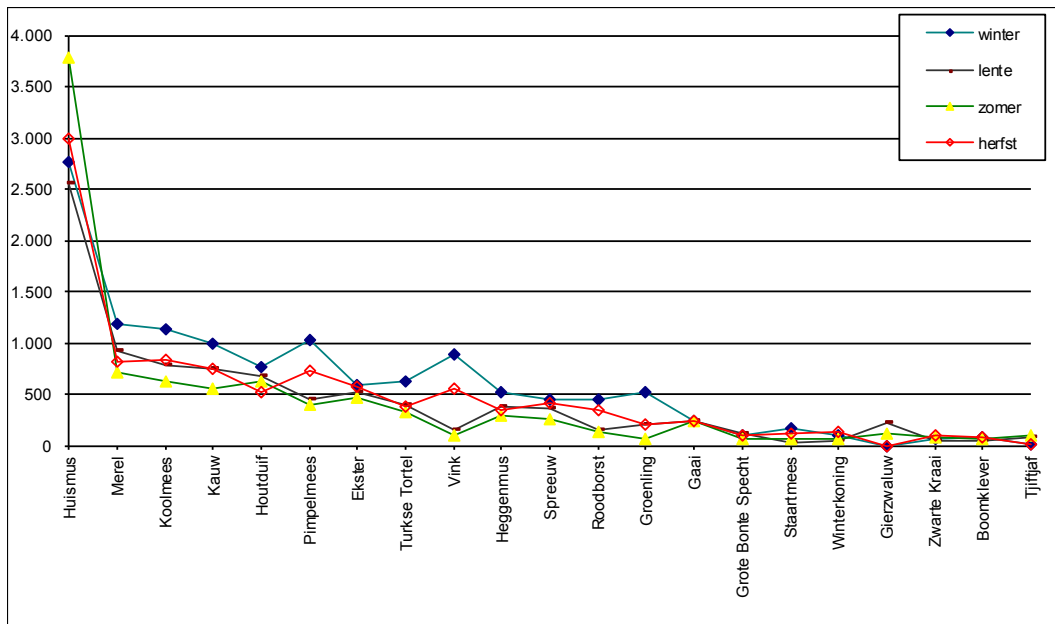
Tabel 1

soort	winter	lente	zomer	herfst	totaal
Huismus	2.771	2.560	3.785	2.986	12.102
Merel	1.192	906	717	820	3.635
Koolmees	1.143	780	627	834	3.384
Kauw	995	744	550	758	3.047
Pimpelmees	1.026	440	394	735	2.595
Houtduif	773	660	624	520	2.577
Ekster	593	500	463	568	2.124
Turkse Tortel	631	385	323	373	1.712
Vink	885	147	104	565	1.701
Heggenmus	521	378	291	346	1.536
Spreeuw	443	363	260	422	1.488
Roodborst	449	150	132	348	1.079
Groenling	523	211	67	212	1.013
Gaai	241	228	248	248	965
Grote Bonte Specht	98	124	64	101	387
Staatmees	174	23	66	119	382
Winterkoning	109	56	69	144	378
Gierzwaluw	0	229	120	0	349
Zwarte Kraai	62	55	84	95	296
Boomklever	88	56	67	76	287
Tjiftjaf	10	81	96	15	202

Tabel 2

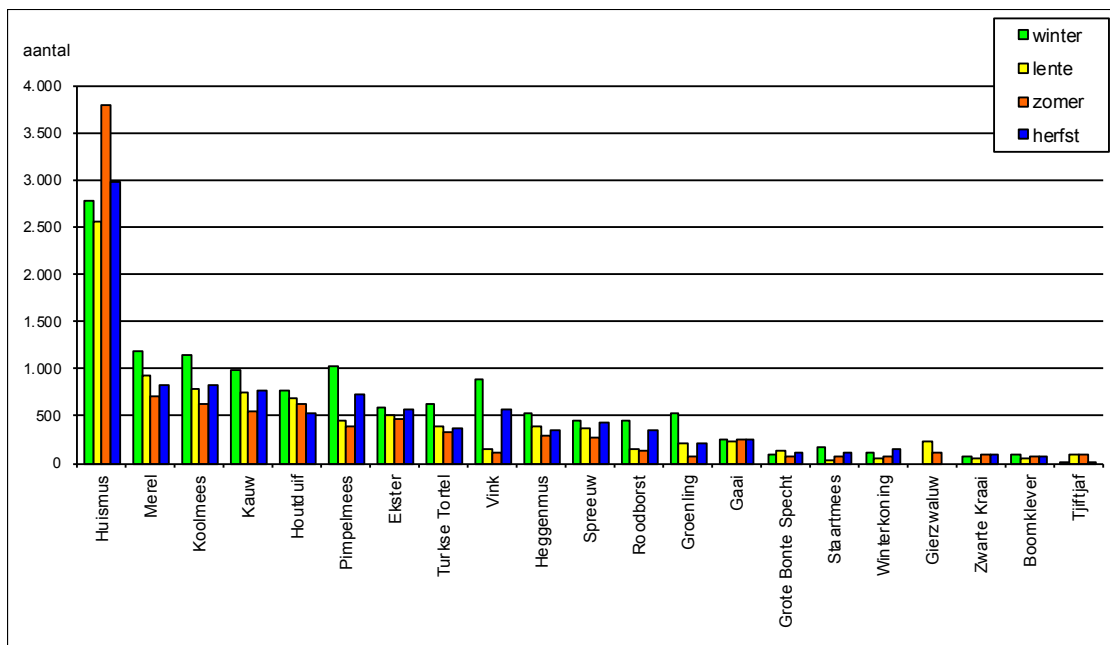
soort	winter	lente	zomer	herfst	totaal
Ringmus	126	3	7	37	173
Boomkruiper	38	37	45	41	161
Wilde eend	66	19	70	0	155
Kokmeeuw	73	2	11	56	142
Zanglijster	36	51	32	20	139
Blauwe reiger	26	31	51	26	134
Witte kwikstaart	9	24	94	3	130
Koperwiek	103	0	6	20	129
Zwartkop	11	71	24	15	121
Halsbandparkiet	22	29	27	37	115
Buizerd	4	12	72	19	107
Kramsvogel	19	4	10	69	102
Boerenzwaluw	0	50	46	1	97
Bosuil	19	34	16	14	83
Meerkoet	33	0	46	0	79
Holenduif	8	20	30	16	74
Putter	21	18	31	3	73
Roek	4	0	27	12	43
Sperwer	14	5	7	14	40
Glanskop	10	3	6	18	37
Fitis	2	6	20	6	34
Goudvink	8	5	7	13	33
Goudhaantje	3	0	6	23	32
Knobbelzwaan	24	1	4	0	29
Havik	3	2	9	7	21
Zwarte mees	14	0	2	1	17
Visdief	1	0	13	0	14
Sijs	9	0	0	3	12
Keep	0	0	0	11	11
Waterhoen	11	0	0	0	11

Grafiek1

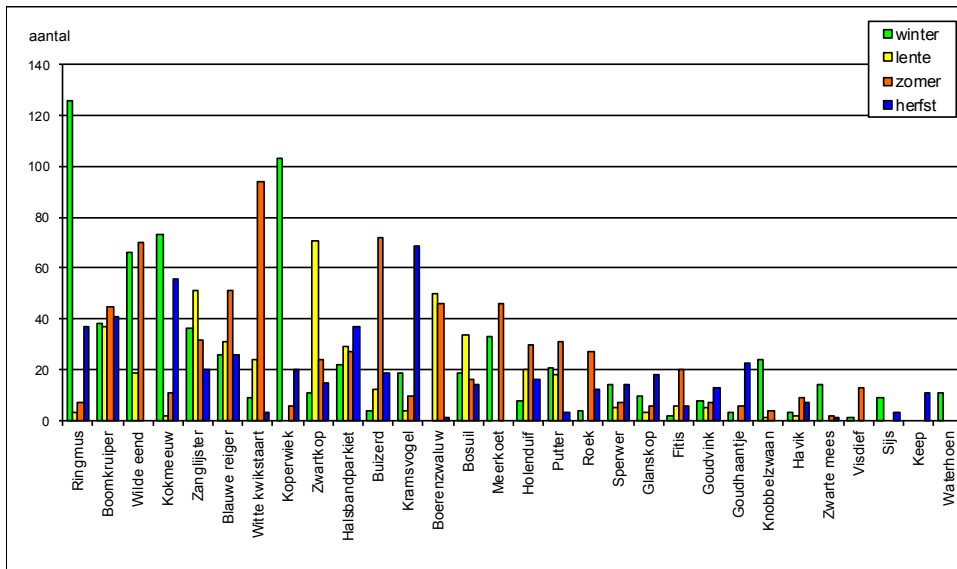
Grafiek 1 en de hierna volgende grafiek 2 hebben betrekking op dezelfde gegevens, maar zijn grafisch iets anders opgezet. Over het geheel genomen worden in het winterseizoen de grootste aantallen vogels gesignaleerd, dat is te verklaren door voedselschaarste. Qua aantal vogelsoorten is het herfstseizoen koploper in het geheel.

Grafiek2

Grafiek3 – 2013

In onderstaande grafiek wordt een soortgelijke weergave gegeven, maar dan van het aantal vogelsoorten dat in kleine hoeveelheden is waargenomen.

Pimpelmees

Evenals de koolmees is de pimpelmees een bosvogel die zich heeft aangepast aan de menselijke omgeving. Ook hij broedt graag in nestkasten en komt in de winter dicht bij huis, bungelend aan vetbollen en pindanetjes. Pimpelmezen zijn behendige buitelaars die zelfs op de dunste twijgjes nog voedsel kunnen zoeken. Ze stellen niet veel eisen aan hun leefomgeving en zijn dan ook in steden en grote plaatsen te vinden in tuinen en parken.

Overige namen Blue: Tit, Cyanistes caeruleus

Orde: Passeriformes

Familie: Mezen (Aegithalidae)

Status: Zeer talrijke broedvogel; standvogel; tijdens invasies doortrekker in (zeer) groot aantal.

Europese verspreiding: Daar waar bossen zijn, komen pimpelmezen voor.

De Europese verspreiding van de pimpelmees volgt dan ook precies de verspreiding van bossen: boomloze gebieden komen niet in aanmerking voor bewoning door pimpelmezen.

Leefomgeving en voedsel

Biotoop: Bos, park en tuin, stedelijk gebied

Voedsel- en broedbiotoop: Pimpelmezen verzamelen hun voedsel het liefst in de directe omgeving van het nest. Het is dan ook vooral het voedselaanbod dat de grootte van een pimpelmezenterritorium bepaalt. Pimpelmezen broeden in natuurlijke holten van bomen en in nestkasten.

Voedsel: Insecten, spinnen, bladluizen, nectar, zaden en pinda's.

Broeden

Broedperiode: Eind maart – juli. **Koloniebroeder:** Nee. **Aantal legsels:** 2-3. **Aantal eieren:** 8-14.

Vogeltrek

Trekroute: Continentaal Europa

Overwinteringsgebied: Pimpels kunnen, ondanks hun geringe formaat, over grote afstanden uitzwerven. Veel Scandinavische pimpelmezen trekken naar onze regio, Nederlandse broedvogels blijven hier of zwerven naar België en Frankrijk

Herkenning

Opvallende kenmerken: Acrobatische, vrolijke mees, met een helder blauw petje

Gedrag: De pimpelmees is een acrobatische mees, die zelfs onderste boven aan de dunste takjes hangen.

Kleed: Blauw petje, gele borst, smalle, zwarte oogstreep en blauwachtige vleugels. **Formaat/ lengte:** 10,5 - 12 cm. **Snavel:** Kleine donkere snavel. **Poten:** Donkergrijze zangvogelpootjes.

5. Meerjarenoverzichten percentage tuinen

Op het inventarisatieformulier zijn de vogelsoorten opgenomen die de afgelopen jaren het meeste waren gezien, maar er zijn door de tuinvogeltellers ook andere soorten waargenomen en gerapporteerd. Met ingang van 2010 zijn die in de tabellen opgenomen en dat is de reden waarom er bij sommige soorten een korte historie is. In de hierna volgende tabellen wordt een weergave per seizoen gegeven. Voor het eerst in alle jaren is het koude getal over 2014 op nul vastgesteld.

5.1. Tabel 1 – Winter meerjarenoverzicht

De conclusie is dat over het geheel genomen het percentage van het aantal tuinen waarin de vogelsoort is waargenomen relatief gelijk blijft ten opzichte van het jaar daarvoor.

Tabel 1: Winter overzicht 1992 - 2014																								
Percentage tuinen, waarin de genoemde soorten voorkomen. Gemiddelde over week 1 t/m 13.																								
Jaartal	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Koude Getal	34	41	63	22	151	132	19	47	4	28	22	80	16	32	32	5	20	56	95	81	88	73	0	
Blauwe Reiger																			11	2	4	4	3	
Bonte specht																						18	1	
Boomklever	14	9	8	6	11	19	11	6	18	16	27	16	23	12	16	19	11	27	11	15	15	33	12	
Boomkruiper	5	1	5	4	10	8	5	8	11	21	19	16	16	14	18	15	20	23	16	15	11	11	6	
Ekster	55	51	59	66	63	62	62	67	65	68	65	82	75	72	76	79	78	81	80	83	77	73	66	
Gaai	24	19	28	27	33	43	35	29	32	32	36	40	42	42	44	39	42	46	48	58	42	44	29	
Glanskop																			2	1	3	5	1	
Goudvink																			4	5	2	7	1	
Groenling	34	24	38	30	36	45	38	26	36	31	33	37	39	41	38	44	40	35	41	36	27	31	26	
Grote Bonte Specht																			19	21	23	11	17	
Halsbandparkiet																			1	3	3	5	2	
Heggenmus	59	68	69	70	76	73	69	82	77	81	74	80	81	83	84	84	89	85	86	87	73	69	64	
Holenduif																			2		7	7	1	
Houtduif	43	37	57	59	65	71	67	65	72	72	78	80	79	81	83	84	81	88	87	94	79	86	73	
Huismus	64	62	68	65	49	64	59	65	64	63	61	55	50	61	65	67	70	59	73	69	69	64	68	
Kauw	53	50	58	55	63	59	56	67	67	59	69	75	64	73	71	72	77	70	64	66	63	61	57	
Keep																			10	16		3		
Kokmeeuw																			23	5	13	9	4	
Koolmees	91	90	86	93	93	97	92	91	95	98	95	96	96	95	95	96	95	94	97	97	88	93	88	
Koperwiek	2	5	1	1	18	11		11	1	15	5	5	1	10	8	1	2	3	20		4	2	4	
Kramsvogel				3	38	3		2	1	7		8	1	3	1		1	1	24	1	1	7	1	
Meerkoet																			1	3	3	3	2	
Merel	94	96	96	90	97	99	95	99	95	98	98	99	97	99	99	98	99	99	100	99	96	98	92	
Pimpelmees	73	72	81	90	81	88	81	87	87	90	81	89	88	91	89	97	96	91	95	94	79	81	81	
Ringmus	9	9	5	7	10	22	17	7	18	8	13	19	13	12	14	13	11	11	8	11	11	8	7	
Roodborst	76	81	81	79	84	77	74	81	74	91	80	86	82	89	91	88	87	93	91	92	76	80	74	
Sijs	5	9	25	29	14	30	60	13	35	9	12	44	16	4	38	1	31	17	6	14	1	18	1	
Sperwer																			8	6	6	4	3	
Spreeuw	64	62	72	69	76	76	70	72	64	66	59	78	58	57	70	63	56	63	68	61	48	48	33	
Staatmees	13	14	28	36	33	33	27	26	29	40	36	37	40	37	45	35	37	41	34	31	18	19	12	
Turkse Tortel	44	56	56	57	64	75	78	76	80	80	79	75	72	89	83	83	86	78	85	75	78	64	56	
Vink	65	63	74	72	75	86	77	83	90	80	85	87	77	82	81	86	90	84	90	85	65	83	56	
Waterhoen																			5		6	5	1	
Wilde Eend																			7	4	4	3	4	
Winterkoning	32	28	38	33	40	22	27	27	33	48	38	46	38	44	41	39	42	34	40	27	23	23	20	
Zanglijster	3	3	3	6	17	7	4	11	9	14	11	11	12	14	16	12	8	10	16	10	10	11	7	
Zwarte Kraai	13	8	11	5	16	18	13	18	22	19	20	19	26	20	19	24	18	21	19	16	10	10	8	
Zwarte Mees																			3	7	0	6	2	
Zwartkop		3	1	1	6	1	2	1	3	6	5	7	4	5	6	5	3	11	5	4	1	2	2	
Aantal soorten/week																								
Gemiddeld	10,0	10,2	11,2	11,2	12,9	12,3	11,8	11,6	12,6	12,9	12,4	13,9	13,3	13,6	14,3	13,3	13,9	14,1	13,5	13,2	10,1	11,1	9,3	

5.2. Tabel 2 – Lente meerjarenoverzicht

Tabel 2: Lente overzicht 1992 - 2014																							
Percentage tuinen , waarin de genoemde soorten voorkomen. Gemiddelde over week 14 t/m 26.																							
Jaartal	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Koude Getal	34	41	63	22	151	132	19	47	4	28	22	80	16	32	32	5	20	56	95	81	88	73	0
Blauwe Reiger																			1	2	4	6	4
Boerenzwaluw																			12	6	1	4	5
Boomklever	4	9	8	4	7	10	6	5	11	10	15	14	16	14	18	10	8	12	4	14	12	17	10
Boomkruiper		7	7	5	8	8	5	9	9	19	16	17	19	12	12	15	16	14	13	5	10	9	6
Ekster	47	58	56	68	69	64	65	73	67	70	69	78	74	77	77	81	68	75	80	78	66	78	66
Fitis																			3	2	2	3	1
Gaai	16	26	28	34	31	28	32	31	27	29	29	35	40	44	46	33	39	41	39	47	35	40	33
Gierzwaluw																			8	6	5	7	6
Groenling	12	17	12	10	19	22	15	11	12	23	16	17	30	27	29	18	32	19	23	29	24	29	22
Grote Bonte Specht																			20	24	21	21	22
Halsbandparkiet																			4	4	5	4	2
Heggenmus	43	54	56	57	63	62	51	56	56	63	52	72	65	69	67	71	71	68	78	74	62	63	57
Holenduif																				0	7	9	3
Houtduif	47	55	69	71	70	68	72	75	74	82	74	81	84	84	83	84	85	87	85	83	75	81	72
Huismus	69	58	64	72	61	67	64	70	57	65	67	64	61	79	74	73	82	70	76	83	72	68	64
Kauw	54	52	55	59	60	64	46	62	63	70	68	66	70	67	66	67	70	60	63	71	59	60	56
Kokmeeuw																			8	0	1	3	0
Koolmees	85	77	83	85	88	86	88	86	87	94	88	92	86	85	93	92	95	86	91	92	84	90	82
Meerkoet																			2	2	6	2	
Merel	97	94	97	89	99	98	96	98	95	98	96	95	98	95	98	99	99	100	98	98	91	92	89
Pimpelmees	56	54	65	65	75	67	70	66	60	68	63	68	67	65	71	66	75	70	74	74	61	67	52
Ringmus	5		1	1	3	8	1	3	2	5	5	9	6	8	4	6	6	7	4	3	6	4	1
Roodborst	27	26	29	32	38	18	26	23	35	39	35	43	34	30	39	40	41	24	36	19	28	32	24
Spreeuw	56	52	46	50	55	50	46	45	41	52	41	52	47	43	55	53	58	47	41	29	35	33	29
Staatmees	5	10	18	12	11	10	8	10	13	12	12	19	19	12	11	7	14	11	7	6	2	6	2
Tijftjaf	3	10	16	11	17	18	32	17	17	23	18	30	24	20	18	17	22	20	23	16	16	15	16
Turkse Tortel	33	50	50	53	65	80	68	69	68	74	65	71	73	81	83	76	82	74	72	79	70	59	43
Vink	20	17	29	31	31	32	25	34	33	42	30	49	43	38	47	30	45	33	36	33	26	34	23
Wilde Eend																			4	3	7	8	2
Winterkoning	5	14	23	19	22	10	17	28	23	35	27	34	25	29	36	37	46	39	32	24	24	18	12
Witte Kwikstaart																			4	1	4	3	3
Zanglijster	2	7	8	12	15	7	10	10	14	15	15	16	10	16	10	17	13	11	11	5	11	11	8
Zwarte Kraai	8	11	12	8	10	16	12	18	14	16	22	28	22	21	19	26	16	16	21	11	12	12	8
Zwartkop	3	12	14	9	8	4	10	9	11	17	11	16	16	20	21	13	5	7	4	15	7	17	11
Aantal soorten/week																							
Gemiddeld																			9,1	9,1	9,1	9,4	7,6

5.3. Tabel 3 – Zomer meerjarenoverzicht

Tabel 3: Zomer overzicht 1992 - 2014																							
Percentage tuinen, waarin de genoemde soorten voorkomen. Gemiddelde over week 27 t/m 39.																							
Jaartal	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Koude Getal	34	41	63	22	151	132	19	47	4	28	22	80	16	32	32	5	20	56	95	81	88	73	0
Warmte Getal	103	31	150	170	56	115	55	99	60	105	77	133	81	95	201	53	80	78	95	43	87	102	91
Blauwe Reiger																			1		2	4	6
Boerenzwaluw																			13	6	6	8	3
Boomklever		8	11	5	9	10	6	9	14	20	18	20	25	18	8	17	10	13	14	14	25	16	13
Boomkruiper	1	12	4	5	10	2	7	7	6	10	13	12	20	11	11	13	18	12	14	12	11	8	8
Ekster	49	60	46	57	63	61	69	60	68	69	67	71	77	66	72	68	72	68	73	70	63	68	59
Fitis																			4	13	5	4	5
Gaai	13	19	27	26	32	27	27	34	33	31	32	44	42	39	40	42	42	44	53	41	52	37	38
Gierzwaluw																			5		4	4	4
Groenling	5	8	4	2	14	6	4	5	6	3	5	7	20	16	12	13	8	10	14	16	14	21	11
Grote Bonte Specht																			20	12	32	28	14
Halsbandparkiet																			5		6	6	3
Heggenmus	12	26	23	30	36	30	38	38	38	48	38	52	58	54	59	60	53	60	64	42	46	47	50
Holenduif																					3	4	6
Houtduif	42	62	61	68	65	67	63	71	77	82	78	84	84	77	78	81	89	87	84	71	72	69	73
Huismus	60	53	63	55	53	69	61	55	52	51	55	54	51	68	79	66	77	78	70	76	68	65	64
Kauw	43	48	53	53	58	55	67	59	67	70	56	56	59	58	53	50	59	54	58	50	52	46	43
Kokmeeuw																			7	1	3	1	2
Koolmees	63	71	71	81	78	82	84	79	88	89	84	83	89	83	87	81	87	88	90	84	79	79	73
Meerkoet																			4		3	2	3
Merel	90	89	93	86	96	97	96	95	94	93	91	93	96	92	91	94	91	95	90	80	81	79	82
Pimpelmees	24	43	57	55	70	63	57	62	51	65	54	61	58	59	64	55	62	63	70	59	69	53	49
Ringmus	5		1		1	4		1	1	3	2	4	1	3	1		2	3		1	4	3	1
Roodborst	13	18	18	13	10	10	13	25	25	24	22	28	25	25	23	27	24	13	20	17	1	17	26
Sperwer																			1	3	3	2	2
Spreeuw	36	30	25	20	28	27	24	23	38	32	30	24	20	32	34	28	29	30	13	6	18	11	10
Staatmees	2	12	10	9	15	9	7	9	10	14	8	11	13	12	9	9	8	8	6	4	3	3	3
Tijftjaf	3	14	13	9	19	31	25	15	17	19	19	25	30	18	14	26	21	29	28	20	24	19	18
Turkse Tortel	33	43	46	57	62	71	74	68	70	72	61	60	69	69	76	76	77	74	75	66	63	53	42
Vink	6	9	14	13	14	15	12	18	21	20	24	33	31	27	23	18	27	24	36	15	20	20	17
Wilde Eend																			9		3	4	3
Winterkoning	8	21	20	18	12	10	14	17	24	28	23	31	38	29	24	39	27	33	30	20	20	15	12
Witte Kwikstaart																					2	2	6
Zanglijster	1	4	4	7	7	9	3	9	9	11	13	12	13	10	5	15	7	10	14	10	7	7	7
Zwarte Kraai	11	11	14	5	16	20	8	19	16	26	18	25	28	28	17	23	13	21	19	16	16	12	12
Zwartkop																			11	6	7	4	5
Aantal soorten/week																							
Gemiddeld	5,6	6,8	7,4	7,4	8,1	8,2	7,9	8,2	8,8	9,7	9,6	10,1	10,2	10,2	9,8	9,7	9,5	10,2	8,7	7,6	8,2	7,1	6,6

5.4. Tabel 4 – Herfst meerjarenoverzicht

Tabel 4: Herfst overzicht 1992 - 2014																								
Percentage tuinen, waarin de genoemde soorten voorkomen. Gemiddelde over week 40 t/m 52.																								
Jaartal	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Koude Getal	34	41	63	22	151	132	19	47	4	28	22	80	16	32	32	5	20	56	95	81	88	73	0	
Warmte Getal	103	31	150	170	56	115	55	99	60	105	77	133	81	95	201	53	80	78	95	43	87	102	91	
Blauwe Reiger																				1	2	8	3	
Boomklever	8	9	7	6	16	13	8	20	11	23	17	30	15	17	20	13	25	4	11	16	43	13	14	
Boomkruiper	4	5	7	6	7	7	8	10	12	13	16	17	19	11	14	16	21	14	9	10	14	9	9	
Ekster	51	66	65	57	60	65	65	67	64	70	69	78	78	78	75	78	80	68	86	79	73	71	69	
Gaai	17	27	32	29	46	40	29	35	32	40	41	48	41	43	44	45	54	35	62	43	57	39	43	
Goudhaantje	14	17	14	10	7	9	10	12	20	17	5	12	7	6	2	6	5	1	1	1	1	3	5	
Groenling	8	23	13	20	25	23	18	21	12	19	20	28	28	25	24	29	28	20	24	23	18	18	17	
Grote Bonte Specht																			22	18	39	21	20	
Halsbandparkiet																			5		3	3	3	
Heggenmus	45	62	55	61	61	65	66	79	65	65	75	78	78	73	77	75	81	80	86	75	68	60	63	
Houtduif	31	40	50	38	57	59	53	63	64	70	66	75	68	70	66	73	78	63	84	65	81	58	62	
Huismus	63	65	64	55	58	68	63	63	59	53	63	52	56	66	69	63	68	73	82	76	59	61	63	
Kauw	43	42	47	58	47	49	59	61	57	55	58	62	69	65	64	66	59	65	74	65	58	57	53	
Keep																			4	4	1		1	
Kokmeeuw																			20	3	5	3	6	
Koolmees	88	94	96	90	95	90	92	92	87	88	94	92	93	93	93	98	97	91	97	85	95	89	84	
Koperwiek	4	13	12	6	6	3	11	6	7	3	2	6	9	8	1	7	3	2	3	8	3	1	1	
Kramsvogel				2	2			2	3	2	1	2	1	1	1	1	1	1	2	0	2	0	1	
Merel	89	96	97	95	95	93	98	97	96	93	99	96	97	90	94	96	92	91	97	90	91	83	87	
Pimpelmees	67	80	78	78	84	77	78	80	77	73	80	78	80	82	88	82	91	85	93	84	82	81	79	
Ringmus	4	4	2	4	5	8	6	8	4	3	5	11	12	11	11	14	13	6	14	13	8	7	4	
Roodborst	75	81	79	69	62	73	76	81	80	81	82	83	83	83	88	83	88	82	86	78		74	79	
Sijs	4	11	4	5	9	9			3	2	12	5	2	4		7	4		4	1	1	0	1	
Sperwer																			3	7	5	1	3	
Spreeuw	59	66	60	67	63	67	65	64	62	55	62	47	58	55	62	56	54	49	52	49	36	33	26	
Staaftmees	7	22	23	20	19	18	14	17	19	23	24	24	22	20	15	25	25	17	18	14	14	4	7	
Tijftjaf	1	2	3	1	2	5	4	3	3	5	5	3	4	2	2	1	3	4	5	5	3	3	3	
Turkse Tortel	33	47	41	53	60	72	66	71	74	60	62	63	73	74	77	80	76	77	74	77	58	50	43	
Vink	44	62	57	53	56	62	68	75	54	63	58	72	67	68	72	73	77	66	72	58	61	48	54	
Winterkoning	39	53	37	41	33	35	36	42	48	38	56	43	51	46	50	47	46	33	40	33	25	20	33	
Zanglijster	2	2	4	8	6	4	5	8	12	13	14	16	10	8	9	9	11	3	13	8	6	6	5	
Zwarte Kraai	6	11	7	8	13	14	15	19	14	16	22	22	22	20	28	18	17	14	18	15	14	11	15	
Aantal soorten/week																								
Gemiddeld																				12,0	10,9	10,7	9,1	9,2

Heggenmus

Er zijn maar weinig vogels die algemeen voorkomen en toch zo onbekend zijn als de heggenmus. Dat komt vooral door het onopvallende uiterlijk en gedrag.

Heggenmussen begeven zich niet graag uit de directe nabijheid van struikgewas, waaronder zij in het strooisel naar insecten en spinnen zoeken. Het liefdesleven van heggenmussen is goed onderzocht en - naar menselijke maatstaven - vrij heftig gebleken. Mannetjes houden er vaak meer vrouwtjes op na, en andersom. Overspel is dan ook aan de orde van de dag. Overigens komt dit bij meer vogels voor.

Algemeen

Overige namen: Dunnock, *Prunella modularis*.

Orde: Passeriformes. **Familie:** Heggenmussen (*Prunellidae*). **Status:** Zeer talrijke broedvogel; doortrekker en wintervogel in (zeer) groot aantal.

Europese verspreiding: Een echte Europeaan, afgezien van een kleine populatie in Aziatisch Turkije en in Iran. Heggenmussen komen vooral voor in Midden- en Noord-Europa, met Groot-Brittannië en Duitsland qua aantallen op kop.

Leefomgeving en voedsel

Biotoop: Bos, park en tuin, rietland en ruigte, stedelijk gebied.

Voedsel- en broedbiotoop: Een rommelige tuin met dicht struikgewas is een ideale heggenmussenbiotoop. Het nest wordt gemaakt in dicht struikgewas in struiken of in een haag.

Voedsel: Insecten, spinnen en kleine bodemdiertjes

Broeden

Broedperiode: Eind april – augustus. **Koloniebroeder:** Nee. **Aantal legsels:** 2. **Aantal eieren:** 4 - 5

Vogeltrek

Trekroute: Continentaal Europa.

Overwinteringsgebied: Nederland en zuidelijker landen

Herkenning

Opvallende kenmerken: Onopvallend bruingrijs verenkleed.

Gedrag: Zoek zijn of haar voedsel vaak op de grond. Lijkt net een grijze muis die op zoek is naar voedsel. In het voorjaar zingt het mannetje vanaf de top van een struik of boom.

Kleed: Tekening van de rug lijkt veel op de tekening van een huismus. Verschil met de huismus is de loodgrijze kop en de donkere borst en onderbuik.

Formaat/ lengte: 13 - 14,5 cm. **Snavel:** Dunne snavel. **Poten:** Leverkleurige korte pootjes.

6. Overzichten per seizoen

6.1. Tabel 5 - Winteroverzicht

Zie hoofdstuk "toelichting tabellen" voor een nadere uitleg van de tabellen.

Tabel 5: Winter		Totalen > 10											
Aantal tuinen, waarin de genoemde soorten werden waargenomen.													
Weeknummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Getelde tuinen	36	42	41	43	43	43	42	45	44	42	39	43	43
Blauwe reiger	1	1		1	1	1	2	2	2	1	2	2	3
Boomklever	4	4	4	5	4	6	6	5	6	5	3	7	5
Boomkruiper	2	2	2	3	3	1	2	3	4	3	2	1	3
Bosuil				1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ekster	25	28	29	28	28	24	29	27	29	29	27	29	31
Gaai	15	12	13	14	11	11	9	15	9	10	14	14	12
Groenling	8	9	10	13	8	11	11	11	13	13	12	13	12
Grote Bonte Specht	8	5	8	10	8	5	7	7	9	7	6	7	7
Halsbandparkiet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Heggenmus	20	22	23	27	26	23	25	30	35	29	31	32	28
Houtduif	23	29	27	30	30	28	31	32	34	35	33	38	29
Huisms	24	27	28	30	30	29	29	31	31	28	28	28	29
Kauw	22	22	23	27	25	22	22	27	23	24	25	23	24
Knobbelzwaan	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kokmeeuw	3	2	3	4	3	2	1	1	1				
Koolmees	31	35	36	34	38	38	38	39	37	39	36	38	39
Koperwiek		2	4	6	7	3				1			1
Meerkoet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Merel	32	39	35	39	40	40	39	44	40	41	37	39	40
Pimpelmees	32	34	32	34	34	33	34	36	36	39	34	34	32
Putter						1	1	3	2	1	1	2	2
Ringmus	3	3	2	3	6	2	3	3	4	3	2	1	3
Roodborst	28	28	28	32	36	31	34	33	34	35	31	29	24
Sperwer	1	4	2	2			2	1			1		1
Spreeuw	11	12	15	14	15	10	13	12	14	16	15	16	18
Staatmees	4	6	4	5	10	7	5	8	5	4	3	3	
Turkse Tortel	18	22	23	24	25	21	19	20	27	27	25	27	26
Vink	21	24	20	23	28	27	27	28	29	23	21	20	17
Wilde eend	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3	3	3
Winterkoning	6	7	7	11	8	9	7	6	10	10	8	11	7
Zanglijster	2	3	2	3	3	3	3	4	3	2	4	3	1
Zwarte Kraai	4	4	2	1	3	3	5	1	4	4	3	5	2
Zwarte mees	2	1	2	2	1	1	1	1					
Zwartkop			1				1	2	1	1	1	1	2

6.2. Tabel 6 - Lenteoverzicht

Tabel 6: Lente		Totalen > 10											
Aantal tuinen, waarin de genoemde soorten werden waargenomen.													
Weeknummer	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Getelde tuinen	40	38	39	40	38	35	39	38	38	38	35	33	35
Blauwe reiger	1	1	4	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1
Boerenzwaluw	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Boomklever	4	5	5	5	3	3	2	3	4	1	4	2	4
Boomkruiper	3	2	2	4	4	2	2	1	1	3	2	2	2
Bosuil	1	1	1	1	2	3	1	2	1	1	1	1	1
Ekster	29	25	25	26	27	22	27	23	25	26	22	20	26
Gaai	15	13	9	10	10	11	9	12	15	19	14	11	11
Gierzwaluw			2	1	2	3	3	3	4	2	3	2	4
Groenling	13	15	11	10	7	6	11	6	4	7	5	6	5
Grote Bonte Specht	8	12	9	5	7	9	9	7	11	7	7	6	5
Halsbandparkiet	1	1	1	1		2	1	1	1	1	1		
Heggenmus	25	25	22	23	21	22	20	23	17	19	22	19	18
Holenduif	1	1		1	2	1	1	1	1	2			1
Houtduif	30	28	29	31	26	24	26	26	28	26	25	27	27
Huisms	24	23	23	24	24	20	23	24	25	26	22	21	23
Kauw	21	20	21	21	25	21	27	21	21	24	18	17	15
Koolmees	35	32	34	32	31	28	32	29	31	30	24	26	28
Merel	37	33	34	37	34	28	35	33	33	34	29	31	31
Pimpelmees	27	25	23	19	18	20	21	19	17	18	17	15	13
Roodborst	19	14	14	13	7	7	6	6	5	6	5	11	7
Spreeuw	14	12	11	13	16	12	12	8	8	8	9	7	6
Tijftjaf	8	9	7	8	7	4	6	5	3	6	3	5	3
Turkse Tortel	24	19	19	18	16	14	20	13	16	13	14	11	14
Vink	12	12	12	8	8	11	8	6	7	8	8	8	7
Winterkoning	7	2	3	4	6	4	2	5	6	2	4	6	5
Witte kwikstaart	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zanglijster	4	3	2	2	4	2	3	2	2	3	1	5	3
Zwarte Kraai	3	3	4	2	1	2	4	4	2	3	5	3	2
Zwartkop	5	4	5	7	2	1	4	4	2	2	3	4	7

6.3. Tabel 7 - Zomeroverzicht

Tabel 7: Zomer		Totalen > 10											
Aantal tuinen, waarin de genoemde soorten werden waargenomen.													
Weeknummer	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
Getelde tuinen	39	34	35	34	29	31	36	36	35	31	33	30	31
Blauwe reiger	3	2	1	2	1	2	2	2	3	1	2	2	1
Boerenzwaluw	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1		1	1
Boomklever	5	6	9	3	5	4	4	4	4	3	4	3	3
Boomkruiper	3	3	3	2	3		1	5	3	2	4	3	4
Buizerd	2	1	3	1	2	2	3	1	2	2	2	2	2
Ekster	22	23	23	20	21	15	22	18	18	20	19	17	19
Fitis	2	1	2	1	1	1	1	4	2	2	1	1	1
Gaai	13	8	12	12	13	13	12	13	14	15	13	13	14
Gierzwaluw	4	4	3	2	1	1				1		1	
Groenling	5	8	6	7	4	4	3	1	1	2	2	2	1
Grote Bonte Specht	6	6	6	8	3	2	5	5	3	3	4	3	6
Halsbandparkiet	1	1	1		1	1	1	1	1		1	1	1
Heggenmus	19	19	16	16	12	13	16	16	17	19	16	19	18
Holenduif	1	1	2	2	1	3	2	3	3	2	2	1	1
Houtduif	29	27	21	22	20	25	28	23	25	25	23	25	24
Huismus	26	24	24	22	19	20	22	22	21	21	19	17	19
Kauw	17	15	14	14	12	14	14	11	12	16	16	16	16
Koolmees	24	22	22	21	22	24	28	26	26	23	27	23	27
Meerkoet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Merel	36	31	30	27	25	28	26	24	28	23	26	25	25
Pimpelmees	11	15	15	16	13	16	21	21	19	15	18	16	18
Roodborst	9	6	8	5	6	8	5	10	9	7	12	12	14
Spreeuw	2	3	2	2	2	3	3	2	2	4	6	6	7
Staatmees			1					1	1	2	2	4	1
Tijftjaf	7	9	4	7	4	5	6	6	6	8	6	6	5
Turkse Tortel	16	14	17	14	14	11	17	11	12	15	13	16	13
Vink	10	9	7	8	4	5	3	7	4	4	5	5	4
Wilde eend	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Winterkoning	5	4	3	4	4	5	6	3	3	3	5	4	5
Witte kwikstaart	3	2	1	2	1	2	2	2	2	2	3	3	2
Zanglijster	6	2	2	2	1	2	5	2	2	1	1	1	2
Zwarte Kraai	3	5	4	4	4	4	4	3	6	5	3	3	3
Zwartkop	3	5	4	4	3	2				2			

6.4. Tabel 8 – Herfstoverzicht

Tabel 8: Herfst		Totalen > 10											
Aantal tuinen, waarin de genoemde soorten werden waargenomen.													
Weeknummer	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Getelde tuinen	33	33	30	30	32	33	33	32	33	33	33	33	28
Blauwe reiger	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1		1	1
Boomklever	5	3	4	5	3	7	4	5	5	5	3	3	6
Boomkruiper	4	2	3	2	3	4	2	3	3	2	1	3	4
Buizerd	2	1	2	2	1	1	2	1	1	1	2	1	1
Ekster	18	22	17	24	22	25	24	21	23	24	24	24	21
Gaai	12	14	13	12	9	14	11	13	17	18	14	15	16
Glanskop		1					1	1	1	2	1	3	1
Goudhaantje	1	2	1	1	2	2	2	3	2	1	1	1	1
Groenling	1	2	3	3	3	6	6	5	8	9	8	8	9
Grote Bonte Specht	4	3	4	4	6	8	4	4	9	8	12	8	9
Halsbandparkiet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Heggenmus	20	18	18	16	19	22	19	20	20	25	21	22	21
Holenduif	1	1	1	1	1	1		1	2		2		2
Houtduif	15	14	19	16	17	20	21	21	22	23	23	24	21
Huisms	19	20	20	21	21	22	20	19	21	21	21	20	18
Kauw	11	15	14	15	15	16	19	19	21	19	22	19	16
Kokmeeuw	1	1	1	1	1	2	1	1	1	4	5	2	3
Koolmees	23	25	24	24	26	29	27	28	30	28	30	29	26
Merel	27	27	27	24	26	29	31	28	29	29	29	31	25
Pimpelmees	21	23	22	23	25	25	26	25	29	29	28	27	25
Ringmus		1			1	1	2	1	3	3	1	1	2
Roodborst	17	21	21	24	26	28	26	25	27	28	28	29	27
Sperwer	1	1		1				1	1	3		2	2
Spreeuw	5	4	6	4	6	11	8	8	13	11	13	10	10
Staatmees		2	1	2	2	3	3	3	4	3	1	2	3
Tjiftjaf	4	5	3	1	1								
Turkse Tortel	10	14	13	12	12	15	14	9	16	18	15	18	12
Vink	5	8	11	11	12	18	18	22	21	24	27	25	22
Winterkoning	5	7	11	10	10	9	16	8	11	14	14	10	14
Zanglijster	1	1	3	2	1	2	2	1	1	4	1	1	1
Zwarte Kraai	5	4	2	5	3	4	3	5	5	7	7	5	6
Zwartkop		2	1	1		1	2	2	1	1		1	1

7. Aantal getelde vogels

In onderstaande tabellen worden het aantal tuinen met het aantal getelde vogels weergegeven. Om de presentatie beheersbaar en overzichtelijk te houden zijn de zeer geringe aantallen niet opgenomen.

7.1. Winter – aantal getelde vogels

T= aantal tuinen V = aantal getelde vogels

Weeknummers →	week 1		week 2		week 3		week 4		week 5		week 6		week 7		week 8		week 9		week 10		week 11		week 12		week 13			
Vogelsoort	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V
Blauwe reiger	1	1	1	1			1	1	1	1	1	1	2	3	2	2	2	2	1	1	2	4	2	5	3	4		
Boomklever	4	5	4	5	4	16	5	6	4	5	6	6	6	6	5	7	6	7	5	6	3	4	7	9	5	6		
Boomkruiper	2	2	2	2	2	3	3	4	3	4	1	1	2	2	3	3	4	5	3	4	2	2	1	2	3	4		
Bosuil							1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1	2	
Ekster	25	39	28	43	29	43	28	49	28	50	24	38	29	46	27	41	29	46	29	48	27	50	29	51	31	49		
Gaai	15	18	12	20	13	17	14	21	11	16	11	16	9	12	15	26	9	12	10	19	14	22	14	26	12	16		
Groenling	8	39	9	52	10	45	13	60	8	53	11	35	11	34	11	41	13	42	13	37	12	27	13	32	12	26		
Grote Bonte Specht	8	10	5	7	8	8	10	10	8	8	5	5	7	7	7	7	9	9	7	7	6	6	7	7	7	7		
Halsbandparkiet	1	1	1	2	1	3	1	4	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2		
Heggenmus	20	26	22	28	23	34	27	38	26	35	23	33	25	41	30	44	35	51	29	50	31	50	32	47	28	44		
Houtduif	23	45	29	55	27	52	30	52	30	56	28	58	31	66	32	62	34	66	35	67	33	68	38	69	29	57		
Huismus	24	205	27	209	28	206	30	229	30	214	29	193	29	180	31	231	31	219	28	210	28	214	28	225	29	236		
Kauw	22	72	22	65	23	80	27	90	25	77	22	78	22	83	27	84	23	70	24	67	25	89	23	69	24	71		
Knobbelzwaan	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1		
Kokmeeuw	3	15	2	11	3	5	4	13	3	12	2	7	1	3	1	3	1	4										
Koolmees	31	78	35	85	36	87	34	87	38	105	38	103	38	91	39	92	37	89	39	88	36	80	38	81	39	77		
Koperwiek			2	4	4	10	6	39	7	35	3	12							1	1					1	2		
Kramsvogel			1	1			2	7	2	11																		
Meerkoet	1	3	1	4	1	2	1	3	1	4	1	2	1	4	1	4	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1		
Merel	32	98	39	115	35	102	39	95	40	101	40	97	39	85	44	98	40	88	41	83	37	76	39	80	40	74		
Pimpelmees	32	71	34	81	32	80	34	82	34	88	33	83	34	84	36	87	36	88	39	83	34	71	34	66	32	62		
Putter											1	1	1	2	3	5	2	4	1	1	1	1	2	4	2	3		
Ringmus	3	10	3	12	2	8	3	12	6	15	2	13	3	11	3	11	4	15	3	5	2	8	1	1	3	5		
Roodborst	28	29	28	28	28	39	32	35	36	38	31	32	34	35	33	38	34	37	35	40	31	35	29	32	24	31		
Sperwer	1	1	4	4	2	2	2	2					2	2	1	1					1	1			1	1		
Spreeuw	11	40	12	27	15	46	14	38	15	31	10	22	13	35	12	27	14	35	16	37	15	31	16	34	18	40		
Staatmees	4	10	6	19	4	13	5	8	10	36	7	18	5	16	8	22	5	11	4	8	3	7	3	6				
Turkse Tortel	18	40	22	66	23	58	24	56	25	49	21	42	19	43	20	45	27	51	27	50	25	46	27	42	26	43		
Vink	21	60	24	61	20	72	23	78	28	101	27	87	27	76	28	78	29	83	23	69	21	46	20	46	17	28		
Waterhoen							1	3	1	4	1	2					1	1	1	1								
Wilde eend	1	6	1	4	1	6	1	6	1	6	1	6	1	4	1	4	2	3	2	3	3	6	3	7	3	5		
Winterkoning	6	6	7	7	7	7	11	11	8	8	9	9	7	7	6	7	10	10	10	10	8	8	11	11	7	8		
Zanglijster	2	2	3	3	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	3	3	2	2	4	4	3	3	1	1		
Zwarte Kraai	4	5	4	5	2	3	1	2	3	4	3	5	5	7	1	2	4	6	4	6	3	5	5	8	2	4		
Zwarte mees	2	3	1	1	2	3	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1												
Zwartkop					1	1							1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2		

7.2. Lente – aantal getelde vogels

T= aantal tuinen V = aantal getelde vogels

Weeknummers →	week 14		week 15		week 16		week 17		week 18		week 19		week 20		week 21		week 22		week 23		week 24		week 25		week 26			
Vogelsoort	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V
Blauwe reiger	1	1	1	2	4	4	2	3	1	1	2	2	1	2	2	3	1	1	1	2	1	4	1	4	1	2		
Boerenzwaluw	1	1	1	1	1	1	2	4	2	4	2	3	2	3	2	4	2	3	2	6	2	6	2	8	2	6		
Boomklever	4	5	5	6	5	5	5	5	3	3	3	5	2	3	3	3	4	4	1	1	4	6	2	4	4	6		
Boomkruiper	3	4	2	2	2	2	4	6	4	5	2	3	2	3	1	2	1	1	3	3	2	2	2	2	2	2		
Bosuil	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3	4	1	2	2	2	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4		
Buizerd	1	1							1	2						1	1	1	1			1	3	1	4			
Ekster	29	40	25	38	25	38	26	34	27	40	22	32	27	40	23	40	25	40	26	49	22	39	20	41	26	46		
Gaai	15	21	13	19	9	13	10	15	10	16	11	19	9	12	12	19	15	20	19	25	14	20	11	19	11	18		
Gierzwaluw					2	13	1	6	2	14	3	15	3	31	3	29	4	20	2	15	3	27	2	18	4	41		
Groenling	13	23	15	30	11	19	10	20	7	14	6	12	11	17	6	16	4	11	7	12	5	12	6	14	5	11		
Grote Bonte Specht	8	9	12	13	9	11	5	6	7	8	9	10	9	11	7	7	11	13	7	9	7	8	6	11	5	8		
Halsbandparkiet	1	2	1	4	1	2	1	2			2	3	1	1	1	1	1	6	1	4	1	4						
Heggenmus	25	38	25	34	22	36	23	33	21	33	22	28	20	28	23	28	17	25	19	25	22	30	19	23	18	23		
Holenduif	1	1	1	1			1	2	2	3	1	2	1	2	1	2	1	2	2	3					1	2		
Houtduif	30	61	28	52	29	55	31	62	26	50	24	41	26	50	26	52	28	54	26	54	25	48	27	52	27	55		
Huismus	24	181	23	181	23	164	24	186	24	181	20	151	23	210	24	186	25	261	26	262	22	193	21	184	23	220		
Kauw	21	66	20	56	21	52	21	52	25	58	21	49	27	74	21	61	21	50	24	63	18	71	17	44	15	55		
Koolmees	35	68	32	64	34	66	32	56	31	55	28	51	32	54	29	58	31	69	30	66	24	53	26	57	28	67		
Merel	37	114	33	71	34	71	37	74	34	66	28	61	35	74	33	67	33	72	34	64	29	56	31	63	31	67		
Pimpelmees	27	47	25	47	23	38	19	33	18	31	20	36	21	36	19	32	17	28	18	31	17	30	15	31	13	24		
Putter	1	2	1	2	2	4	1	3	1	2											1	1	1	2	1	2		
Roodborst	19	23	14	19	14	18	13	15	7	9	7	9	6	7	6	8	5	7	6	7	5	8	11	14	7	11		
Spreeuw	14	30	12	24	11	21	13	47	16	43	12	28	12	25	8	31	8	25	8	22	9	24	7	21	6	23		
Staatmees	2	4	1	1	1	1	1	2					2	11							1	4						
Tjiftjaf	8	8	9	9	7	7	8	8	7	7	4	4	6	7	5	6	3	4	6	8	3	3	5	6	3	4		
Turkse Tortel	24	44	19	32	19	33	18	33	16	28	14	31	20	37	13	24	16	28	13	21	14	30	11	26	14	29		
Vink	12	16	12	19	12	15	8	11	8	12	11	15	8	11	6	8	7	8	8	9	8	12	8	11	7	10		
Wilde eend	2	3	1	1	2	10	2	3			1	2																
Winterkoning	7	8	2	2	3	3	4	4	6	6	4	4	2	2	5	5	6	6	2	2	4	4	6	6	5	5		
Witte kwikstaart	1	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2		
Zanglijster	4	5	3	4	2	3	2	3	4	6	2	3	3	4	2	3	2	3	3	3	1	2	5	6	3	6		
Zwarte Kraai	3	5	3	4	4	6	2	3	1	2	2	3	4	5	4	5	2	3	3	5	5	7	3	4	2	3		
Zwartkop	5	7	4	7	5	8	7	8	2	5	1	2	4	6	4	5	2	3	2	4	3	4	4	4	7	8		

7.3. Zomer – aantal getelde vogels

T= aantal tuinen V= aantal getelde vogels

Weeknummers →	week 27		week 28		week 29		week 30		week 31		week 32		week 33		week 34		week 35		week 36		week 37		week 38		week 39	
Vogelsoort	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V
Blauwe reiger	3	5	2	5	1	3	2	4	1	6	2	7	2	4	2	4	3	5	1	1	2	2	2	3	1	2
Boerenzwaluw	2	6	1	4	2	5	1	4	1	4	2	7	1	4	1	4	1	2	1	2			1	2	1	2
Boomklever	5	7	6	8	9	11	3	3	5	6	4	5	4	5	4	5	4	4	3	3	4	4	3	3	3	3
Boomkruiper	3	5	3	6	3	4	2	2	3	4			1	1	5	6	3	4	2	2	4	4	3	3	4	4
Bosuil	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2							1	2				
Buizerd	2	2	1	6	3	9	1	4	2	8	2	7	3	6	1	4	2	5	2	5	2	5	2	5	2	6
Ekster	22	38	23	39	23	39	20	35	21	37	15	34	22	43	18	36	18	31	20	32	19	34	17	35	19	30
Fitis	2	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Gaai	13	23	8	14	12	15	12	17	13	19	13	19	12	18	13	17	14	19	15	21	13	20	13	21	14	25
Gierzwaluw	4	24	4	32	3	24	2	30	1	3	1	2							1	3			1	2		
Groenling	5	6	8	12	6	8	7	10	4	7	4	7	3	4	1	1	1	2	2	3	2	3	2	2	1	2
Grote Bonte Specht	6	6	6	7	6	6	8	9	3	3	2	2	5	5	5	5	3	3	3	3	4	5	3	3	6	7
Halsbandparkiet	1	2	1	3	1	2			1	1	1	1	1	2	1	2	1	2			1	4	1	4	1	4
Heggenmus	19	24	19	24	16	23	16	21	12	20	13	21	16	22	16	22	17	21	19	27	16	21	19	24	18	21
Holenduif	1	1	1	2	2	3	2	2	1	1	3	3	2	2	3	5	3	4	2	2	2	3	1	1	1	1
Houtduif	29	55	27	53	21	50	22	48	20	38	25	43	28	71	23	48	25	46	25	46	23	42	25	46	24	38
Huismus	26	304	24	286	24	275	22	257	19	300	20	269	22	354	22	376	21	359	21	291	19	257	17	235	19	222
Kauw	17	65	15	47	14	44	14	36	12	35	14	32	14	45	11	40	12	43	16	49	16	37	16	35	16	42
Kokmeeuw	1	1	1	1					1	2	1	2	1	1					1	2	1	2				
Koolmees	24	48	22	44	22	44	21	43	22	47	24	47	28	59	26	57	26	57	23	46	27	43	23	44	27	48
Meerkoet	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	2	1	2	1	2
Merel	36	69	31	56	30	82	27	60	25	52	28	54	26	47	24	50	28	57	23	49	26	49	25	45	25	47
Pimpelmees	11	18	15	34	15	28	16	28	13	24	16	30	21	42	21	43	19	36	15	31	18	26	16	25	18	29
Putter	3	7	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4												
Roek													1	6	1	4	1	4	1	3	1	4	1	4	1	2
Roodborst	9	10	6	8	8	10	5	6	6	9	8	9	5	6	10	11	9	10	7	10	12	13	12	15	14	15
Spreeuw	2	5	3	5	2	6	2	5	2	5	3	6	3	4	2	4	2	24	4	6	6	37	6	93	7	60
Staatmees					1	5									1	3	1	6	2	11	2	9	4	22	1	10
Tjiftjaf	7	8	9	9	4	4	7	8	4	5	5	5	6	16	6	8	6	6	8	9	6	7	6	6	5	5
Turkse Tortel	16	24	14	23	17	29	14	25	14	24	11	17	17	29	11	22	12	23	15	29	13	27	16	27	13	24
Vink	10	12	9	10	7	10	8	10	4	7	5	8	3	3	7	9	4	4	4	6	5	9	5	8	4	8
Wisdief	1	1	1	1			1	1	1	1	1	2	1	1			1	2	1	2			1	2		
Wilde eend	1	6	1	6	1	4	1	4	2	8	1	4	1	4	1	6	1	4	1	6	1	6	1	6	1	6
Winterkoning	5	5	4	5	3	3	4	8	4	7	5	7	6	8	3	4	3	4	3	4	5	5	4	4	5	5
Witte kwikstaart	3	7	2	6	1	4	2	6	1	4	2	5	2	7	2	6	2	9	2	10	3	10	3	12	2	8
Zanglijster	6	7	2	2	2	2	2	2	1	2	2	3	5	5	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	2
Zwarte Kraai	3	7	5	7	4	6	4	6	4	6	4	6	4	8	3	7	6	11	5	7	3	5	3	4	3	4
Zwartkop	3	3	5	5	4	4	4	5	3	3	2	2							2	2						

7.4. Herfst – aantal getelde vogels

T= aantal tuinen V = aantal getelde vogels

Weeknummers →	week 40		week 41		week 42		week 43		week 44		week 45		week 46		week 47		week 48		week 49		week 50		week 51		week 52		
Vogelsoort	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	T	V	
Blauwe reiger	1	2	1	1	1	1	1	3	2	3	1	1	1	4	2	4	1	2	1	2			1	2	1	1	
Boomklever	5	6	3	5	4	7	5	8	3	4	7	8	4	4	5	8	5	5	5	6	3	4	3	4	6	7	
Boomkruiper	4	4	2	2	3	3	2	2	3	3	4	5	2	3	3	4	3	3	2	2	1	1	3	4	4	5	
Bosuil			1	1			1	2	1	2	1	2	1	1			1	2	1	2			1	1	1	1	
Buizerd	2	2	1	1	2	3	2	2	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	
Ekster	18	34	22	38	17	31	24	53	22	47	25	52	24	47	21	40	23	47	24	48	24	46	24	45	21	40	
Gaai	12	18	14	19	13	18	12	18	9	12	14	21	11	16	13	17	17	21	18	26	14	19	15	19	16	24	
Glanskop			1	1									1	2	1	2	1	2	2	3	1	2	3	4	1	2	
Goudhaantje	1	1	2	2	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	3	4	2	3	1	2	1	1	1	1			
Goudvink																	1	3	1	2			1	4	2	4	
Groenling	1	3	2	3	3	5	3	8	3	8	6	19	6	18	5	20	8	23	9	29	8	24	8	29	9	23	
Grote Bonte Specht	4	4	3	3	4	4	4	4	6	8	8	9	4	6	4	6	9	11	8	11	12	15	8	10	9	10	
Halsbandparkiet	1	2	1	3	1	2	1	2	1	2	1	6	1	2	1	2	1	2	1	5	1	5	1	2	1	2	
Heggenmus	20	25	18	26	18	23	16	21	19	23	22	30	19	27	20	26	20	27	25	35	21	27	22	30	21	26	
Holenduif	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1			1	1	2	3			2	2			2	2	
Houtduif	15	27	14	27	19	36	16	29	17	35	20	38	21	38	21	33	22	44	23	49	23	51	24	63	21	50	
Huismus	19	197	20	260	20	218	21	209	21	218	22	207	20	224	19	215	21	273	21	291	21	259	20	224	18	191	
Kauw	11	25	15	33	14	44	15	64	15	51	16	62	19	72	19	51	21	73	19	75	22	82	19	69	16	57	
Keep																	1	3	2	3	1	1	1	2	1	2	
Kokmeeuw	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	2	4	1	2	1	2	1	2	4	15	5	13	2	4	3	4	
Koolmees	23	50	25	55	24	54	24	55	26	52	29	73	27	68	28	72	30	77	28	67	30	66	29	80	26	65	
Koperwiek							1	1			1	5	1	4	1	6	1	4									
Kramsvogel							1	12			1	8	1	6	1	11	1	10	1	22							
Merel	27	55	27	55	27	56	24	48	26	58	29	71	31	73	28	62	29	71	29	72	29	69	31	70	25	60	
Pimpelmees	21	38	23	45	22	44	23	54	25	51	25	50	26	55	25	53	29	62	29	69	28	62	27	71	25	81	
Ringmus			1	1					1	4	1	1	2	4	1	4	3	5	3	5	1	4	1	4	2	5	
Roek			1	1			1	2									1	5	1	2	1	2					
Roodborst	17	17	21	23	21	22	24	25	26	27	28	32	26	28	25	27	27	28	28	29	28	31	29	31	27	28	
Sperwer	1	1	1	1			1	1							1	1	1	3	3	3			2	2	2	2	
Spreeuw	5	34	4	24	6	27	4	24	6	21	11	39	8	21	8	27	13	38	11	59	13	39	10	31	10	38	
Staatmees			2	6	1	7	2	7	2	11	3	18	3	9	3	9	4	13	3	14	1	1	2	14	3	10	
Tijftjaf	4	4	5	6	3	3	1	1	1	1																	
Turkse Tortel	10	21	14	23	13	21	12	25	12	27	15	32	14	25	9	22	16	37	18	39	15	38	18	38	12	25	
Vink	5	7	8	12	11	18	11	23	12	25	18	40	18	41	22	48	21	65	24	71	27	70	25	69	22	76	
Winterkoning	5	5	7	7	11	11	10	10	10	10	9	9	16	19	8	8	11	11	14	15	14	15	10	10	14	14	
Zanglijster	1	1	1	1	3	3	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	4	4	1	1	1	1			
Zwarte Kraai	5	8	4	5	2	3	5	9	3	5	4	5	3	6	5	7	5	6	7	11	7	14	5	7	6	9	
Zwartkop			2	3	1	1	1	2			1	1	2	2	2	2	1	1	1	1			1	1	1	1	1

8. Totaaltellingen

8.1. Winter - Totaaltelling

WINTER weeknrs →	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	totaal
Vogelsoort														
Aalscholver	1					1	1	1			1		1	6
Appelvink								1						1
Blauwe reiger	1	1		1	1	1	3	2	2	1	4	5	4	26
Bonte specht				1	1	1		1	1				1	6
Boomklever	5	5	16	6	5	6	6	7	7	6	4	9	6	88
Boomkruiper	2	2	3	4	4	1	2	3	5	4	2	2	4	38
Bosuil				2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	19
Buizerd						1	1		1			1		4
Ekster	39	43	43	49	50	38	46	41	46	48	50	51	49	593
Fitis													2	2
Gaai	18	20	17	21	16	16	12	26	12	19	22	26	16	241
Glanskop	1	3			1	3	2							10
Goudhaantje								2				1		3
Goudvink				2	1	1	2					1	1	8
Groenling	39	52	45	60	53	35	34	41	42	37	27	32	26	523
Grote Bonte Specht	10	7	8	10	8	5	7	7	9	7	6	7	7	98
Grote zilverreiger										1				1
Halsbandparkiet	1	2	3	4	1	2	2	1	1	1	1	1	2	22
Havik			1									1	1	3
Heggenmus	26	28	34	38	35	33	41	44	51	50	50	47	44	521
Holenduif								2	2			2	2	8
Houtduif	45	55	52	52	56	58	66	62	66	67	68	69	57	773
Huismus	205	209	206	229	214	193	180	231	219	210	214	225	236	2771
Kauw	72	65	80	90	77	78	83	84	70	67	69	69	71	995
Knobbelzwaan	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	24
Kokmeeuw	15	11	5	13	12	7	3	3	4					73
Koolmees	78	85	87	87	105	103	91	92	89	88	80	81	77	1143
Koperwiek		4	10	39	35	12				1			2	103
Kramsvogel		1		7	11									19
Kuifeend												1	1	2
Kuifmees						1								1
Meerkoet	3	4	2	3	4	2	4	4	2	2	1	1	1	33
Merel	98	115	102	95	101	97	85	98	88	83	76	80	74	1192
Pimpelmees	71	81	80	82	88	83	84	87	88	83	71	66	62	1026
Putter						1	2	5	4	1	1	4	3	21
Ringmus	10	12	8	12	15	13	11	11	15	5	8	1	5	126
Roek		1						2		1				4
Roodborst	29	28	39	35	38	32	35	38	37	40	35	32	31	449
Scholekster											1			1
Sijs		1		2	2	4								9
Sperwer	1	4	2	2			2	1			1		1	14
Spreeuw	40	27	46	38	31	22	35	27	35	37	31	34	40	443
Staatmees	10	19	13	8	36	18	16	22	11	8	7	6		174
Stormmeeuw	1				1			1						3
Tijftjaf											1	3	6	10
Turkse Tortel	40	66	58	56	49	42	43	45	51	50	46	42	43	631
Vink	60	61	72	78	101	87	76	78	83	69	46	46	28	885
Visdief								1						1
Waterhoen				3	4	2			1	1				11
Wilde eend	6	4	6	6	6	6	4	4	3	3	6	7	5	66
Winterkoning	6	7	7	11	8	9	7	7	10	10	8	11	8	109
Witte kwikstaart						1	1		1	1	1	2	2	9
Zanglijster	2	3	2	3	3	3	3	4	3	2	4	3	1	36
Zwarte Kraai	5	5	3	2	4	5	7	2	6	6	5	8	4	62
Zwarte mees	3	1	3	3	1	1	1	1						14
Zwartkop			1				1	2	1	1	1	2	2	11

8.2. Lente - Totaaltelling

LENTE weeknrs →	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	totaal
Vogelsoort														
Appelvink										1				1
Blauwe reiger	1	2	4	3	1	2	2	3	1	2	4	4	2	31
Boerenzwaluw	1	1	1	4	4	3	3	4	3	6	6	8	6	50
Boomklever	5	6	5	5	3	5	3	3	4	1	6	4	6	56
Boomkruiper	4	2	2	6	5	3	3	2	1	3	2	2	2	37
Bosrietzanger													1	1
Bosuil	1	1	1	1	2	4	2	2	4	4	4	4	4	34
Braamsluiper							1			1	2		1	5
Buizerd	1				2				1	1		3	4	12
Ekster	40	38	38	34	40	32	40	40	40	49	39	41	46	517
Fitis		1		2			1				1		1	6
Gaai	21	19	13	15	16	19	12	19	20	25	20	19	18	236
Gekraagde roodstaart													1	1
Gierzwaluw			13	6	14	15	31	29	20	15	27	18	41	229
Glanskop	2												1	3
Goudvink	2		1			2								5
Grauwe vliegenvanger						1	1	1				1		4
Groenling	23	30	19	20	14	12	17	16	11	12	12	14	11	211
Grote Bonte Specht	9	13	11	6	8	10	11	7	13	9	8	11	8	124
Halsbandparkiet	2	4	2	2		3	1	1	6	4	4			29
Havik				1				1						2
Heggenmus	38	34	36	33	33	28	28	28	25	25	30	23	23	384
Holenduif	1	1		2	3	2	2	2	2	3			2	20
Houtduif	61	52	55	62	50	41	50	52	54	54	48	52	55	686
Huismus	181	181	164	186	181	151	210	186	261	262	193	184	220	2560
Kauw	66	56	52	52	58	49	74	61	50	63	71	44	55	751
Knobbelzwaan				1										1
Koekoek						1	1	1						3
Kokmeeuw									2					2
Koolmees	68	64	66	56	55	51	54	58	69	66	53	57	67	784
Kramsvogel		2	2											4
Merel	114	71	71	74	66	61	74	67	72	64	56	63	67	920
Pimpelmees	47	47	38	33	31	36	36	32	28	31	30	31	24	444
Putter	2	2	4	3	2						1	2	2	18
Ringmus			1	1	1									3
Roodborst	23	19	18	15	9	9	7	8	7	7	8	14	11	155
Sperwer	1		1	1	2									5
Spreeuw	30	24	21	47	43	28	25	31	25	22	24	21	23	364
Staatmees	4	1	1	2			11				4			23
Tijftjaf	8	9	7	8	7	4	7	6	4	8	3	6	4	81
Torenvalk	1													1
Turkse Tortel	44	32	33	33	28	31	37	24	28	21	30	26	29	396
Vink	16	19	15	11	12	15	11	8	8	9	12	11	10	157
Wilde eend	3	1	10	3		2								19
Winterkoning	8	2	3	4	6	4	2	5	6	2	4	6	5	57
Witte kwikstaart	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	24
Zanglijster	5	4	3	3	6	3	4	3	3	3	2	6	6	51
Zwarte Kraai	5	4	6	3	2	3	5	5	3	5	7	4	3	55
Zwartkop	7	7	8	8	5	2	6	5	3	4	4	4	8	71

8.3. Zomer- Totaaltelling

ZOMER weeknrs →	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	totaal
Vogelsoort														
Blauwe reiger	5	5	3	4	6	7	4	4	5	1	2	3	2	51
Boerenwaluw	6	4	5	4	4	7	4	4	2	2		2	2	46
Boomklever	7	8	11	3	6	5	5	5	4	3	4	3	3	67
Boomkruiper	5	6	4	2	4		1	6	4	2	4	3	4	45
Bosuil	2	2	2	2	2	2	2				2			16
Buizerd	2	6	9	4	8	7	6	4	5	5	5	5	6	72
Ekster	38	39	39	35	37	34	43	36	31	32	34	35	30	463
Fitis	2	1	2	1	1	1	1	4	2	2	1	1	1	20
Gaai	23	14	15	17	19	19	18	17	19	21	20	21	25	248
Gierzwaluw	24	32	24	30	3	2				3		2		120
Glanskop	2								1	1	1		1	6
Goudhaantje											2	3	1	6
Goudvink				1	2		2			2				7
Grasparkiet							1							1
Groenling	6	12	8	10	7	7	4	1	2	3	3	2	2	67
Grote Bonte Specht	6	7	6	9	3	2	5	5	3	3	5	3	7	64
Halsbandparkiet	2	3	2		1	1	2	2	2		4	4	4	27
Havik						1	1	1	1	2	1	1	1	9
Heggenmus	24	24	23	21	20	21	22	22	21	27	21	24	21	291
Holenduif	1	2	3	2	1	3	2	5	4	2	3	1	1	30
Houtduif	55	53	50	48	38	43	71	48	46	46	42	46	38	624
Huismus	304	286	275	257	300	269	354	376	359	291	257	235	222	3785
Huiszwaluw	1												1	2
Usvogel									1	1		1	1	4
Kauw	65	47	44	36	35	32	45	40	43	49	37	35	42	550
Knobbelzwaan	2	1								1				4
Kokmeeuw	1	1			2	2	1			2	2			11
Koolmees	48	44	44	43	47	47	59	57	57	46	43	44	48	627
Koperwiek													6	6
Kramsvogel													10	10
Matkop											1			1
Meerkoet	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2	2	2	46
Merel	69	56	82	60	52	54	47	50	57	49	49	45	47	717
Phylloscopus spec					2		1	1	2	1				7
Pimpelmees	18	34	28	28	24	30	42	43	36	31	26	25	29	394
Postduif					1	1	1	1						4
Putter	7	4	4	4	4	4	4							31
Ringmus		1		2			1	1		1			1	7
Roek							6	4	4	3	4	4	2	27
Roodborst	10	8	10	6	9	9	6	11	10	10	13	15	15	132
Sperwer				1	1	1		1			1	1	1	7
Spreeuw	5	5	6	5	5	6	4	4	24	6	37	93	60	260
Staatmees			5					3	6	11	9	22	10	66
Tjiftjaf	8	9	4	8	5	5	16	8	6	9	7	6	5	96
Torenavalk			1											1
Turkse Tortel	24	23	29	25	24	17	29	22	23	29	27	27	24	323
Vink	12	10	10	10	7	8	3	9	4	6	9	8	8	104
Visdief	1	1		1	1	2	1		2	2		2		13
Wilde eend	6	6	4	4	8	4	4	6	4	6	6	6	6	70
Winterkoning	5	5	3	8	7	7	8	4	4	4	5	4	5	69
Witte kwikstaart	7	6	4	6	4	5	7	6	9	10	10	12	8	94
Zanglijster	7	2	2	2	2	3	5	2	2	1	1	1	2	32
Zwarte Kraai	7	7	6	6	6	6	8	7	11	7	5	4	4	84
Zwarte mees										1			1	2
Zwartkop	3	5	4	5	3	2				2				24

8.4. Herfst - Totaaltelling

HERFST weeknrs →	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	totaal
Vogelsoort														
Appelvink										1			1	2
Beflijster												1		1
Blauwe reiger	2	1	1	3	3	1	4	4	2	2		2	1	26
Boerenzwaluw	1													1
Boomklever	6	5	7	8	4	8	4	8	5	6	4	4	7	76
Boomkruiper	4	2	3	2	3	5	3	4	3	2	1	4	5	41
Bosuil		1		2	2	2	1		2	2		1	1	14
Buizerd	2	1	3	2	1	1	2	1	1	1	2	1	1	19
Ekster	34	38	31	53	47	52	47	40	47	48	46	45	40	568
Fitis	1											2	3	6
Gaai	18	19	18	18	12	21	16	17	21	26	19	19	24	248
Glanskop		1					2	2	2	3	2	4	2	18
Goudhaantje	1	2	1	2	2	2	2	4	3	2	1	1		23
Goudvink									3	2		4	4	13
Groenling	3	3	5	8	8	19	18	20	23	29	24	29	23	212
Grote Bonte Specht	4	3	4	4	8	9	6	6	11	11	15	10	10	101
Grote gele kwikstaart									1					1
Grote zilverreiger		1			2			2	1	1	1	1		9
Halsbandparkiet	2	3	2	2	2	6	2	2	2	5	5	2	2	37
Havik				2	1			1		1		1	1	7
Heggenmus	25	26	23	21	23	30	27	26	27	35	27	30	26	346
Holenduif	1	2	2	1	1	1		1	3		2		2	16
Houtduif	27	27	36	29	35	38	38	33	44	49	51	63	50	520
Huismus	197	260	218	209	218	207	224	215	273	291	259	224	191	2986
Ijsvogel					1			1				1		3
Kauw	25	33	44	64	51	62	72	51	73	75	82	69	57	758
Keep									3	3	1	2	2	11
Kokmeeuw	2	2	2	2	2	4	2	2	2	15	13	4	4	56
Koolmees	50	55	54	55	52	73	68	72	77	67	66	80	65	834
Koperwiek				1		5	4	6	4					20
Kramsvogel				12		8	6	11	10	22				69
Merel	55	55	56	48	58	71	73	62	71	72	69	70	60	820
Phylloscopus spec	1	2												3
Pimpelmees	38	45	44	54	51	50	55	53	62	69	62	71	81	735
Putter								1	2					3
Ringmus		1			4	1	4	4	5	5	4	4	5	37
Roek		1		2					5	2	2			12
Roodborst	17	23	22	25	27	32	28	27	28	29	31	31	28	348
Sijs			1				1	1						3
Sperwer	1	1		1				1	3	3		2	2	14
Spreeuw	34	24	27	24	21	39	21	27	38	59	39	31	38	422
Staatmees		6	7	7	11	18	9	9	13	14	1	14	10	119
Tjiftjaf	4	6	3	1	1									15
Torenvalk					1			1	1				1	4
Tuinfluter							1	1						2
Turkse Tortel	21	23	21	25	27	32	25	22	37	39	38	38	25	373
Vink	7	12	18	23	25	40	41	48	65	71	70	69	76	565
Winterkoning	5	7	11	10	10	9	19	8	11	15	15	10	14	144
Witte kwikstaart										1	2			3
Zanglijster	1	1	3	2	1	2	2	1	1	4	1	1		20
Zwarte Kraai	8	5	3	9	5	5	6	7	6	11	14	7	9	95
Zwarte mees												1		1
Zwartkop		3	1	2		1	2	2	1	1		1	1	15

9. Toelichting koude- en warmtegetal

9.1. Koudegetal

De meteorologische winter bestaat uit de maanden december, januari en februari. Vorst in november en maart telt voor de wintergemiddelde temperatuur dus niet mee. Vandaar dat er daarnaast een berekening bestaat, het zogenaamde koudegetal van Hellmann, waarin ook vorst in het voor- en naseizoen meetelt. Het koudegetal is feitelijk een maatstaf van de totale hoeveelheid kou in de koudste periode van het jaar (november tot en met maart).

Het koudegetal is heel geschikt om een tussentijdse balans van de winter op te maken. Voor de berekening wordt gebruik gemaakt van het dagelijks etmaalgemiddelde van de temperatuur. Dat is het gemiddelde over 24 uur, dat bepaald wordt uit de 24 uurlijkse temperatuurmetingen op een dag.

Alle etmaalgemiddelden beneden het vriespunt over de periode 1 november tot en met uiterlijk 31 maart worden opgeteld, zodat uiteindelijk één (koude)getal wordt verkregen. Daarvan wordt het minteken weggelaten. Bedraagt de gemiddelde etmaaltemperatuur op een bepaalde dag min 0,5 graden en de volgende dag min 0,8 graden, dan is het koudegetal over die twee dagen dus 1,3.

De winter krijgt op grond van het koudegetal in De Bilt benamingen als streng, koud, zacht of zeer zacht. Een koude winter heeft een koudegetal tussen 100 en 160. Dat criterium is sinds het begin van de 20e eeuw 21 keer voorgekomen. Zes keer lag het koudegetal tussen 160 en 300 (zeer koud), drie winters kwamen boven 300 uit (streng). Het koudst was de winter van 1963 met een koudegetal van 345,9. De winter van 1947 staat op de tweede plaats met 342,8 en daarna volgt die van 1942 met 331,8.

Ook recentere winters hebben relatief veel kou opgeleverd: 2010 (94,7), 2011 (80,6), 2012 (88,4) en 2013 (73,2).

De winter van 2014 is echter een heel ander verhaal: het koudegetal staat op nul en dat is vrijwel zeker ook de eindstand. Dat is in elk geval sinds 1901, zolang gegevens van het koudegetal beschikbaar zijn, niet voorgekomen. Het laagste koudegetal van alle winters stond op naam van de winter van 1989 met 1,9. De winter van 1989 verhuist dus naar de tweede plaats gevolgd door 1975 (3,2) op drie 2000 (3,6) op plaats vier. De gemiddelde wintertemperatuur van 2014 over de maanden december, januari en februari bedraagt 6,0 graden tegen 3,4 graden normaal (gemiddeld over 1981-2010). Op basis van dat criterium was de meteorologische winter van 2014 op één na de zachtste in zeker drie eeuwen.

Koudegetal Hellmann (H)	Classificatie
H > 300	Streng
H > 160	Zeër koud
H > 100	Koud
H < 100	Normaal
H < 40	Zacht
H < 20	Zeër zacht
H < 10	Buitengewoon zacht

(bron: KNMI)

9.2. Warmtegetal

Het warmtegetal is een waarderingscijfer voor de zomerwarmte. Voor de berekening van het warmtegetal worden de dagelijkse waarden boven 18 graden van de etmaalgemiddelde temperatuur in De Bilt tussen april en oktober opgeteld.

Een dag met gemiddeld over 24 uur een temperatuur van 20,2 graden draagt dus 2,2 bij aan het warmtegetal. Bedraagt het etmaalgemiddelde 18,0 graden of lager dan levert die dag dus geen bijdrage aan het warmtegetal. Met deze methode kan zowel tussentijds als achteraf de balans worden opgemaakt van de hoeveelheid warmte die de zomer oplevert.

Een dag met een etmaalgemiddelde temperatuur van minstens 18 graden wordt als vrij warm of warm ervaren zodat deze grenswaarde een representatief beeld geeft van de genoten hoeveelheid warmte.

Het warmtegetal voor de zomer is de tegenhanger van het koudegetal dat voor de winter wordt gebruikt en dat van alle dagen met een etmaalgemiddelde onder nul de negatieve waarde van de temperatuur sommeert. Het warmtegetal geeft alleen een indruk van de warmte in het zomerhalfjaar. Een relatief hoge score zegt dus niets over bijvoorbeeld neerslag of zon en kan ook bereikt worden in een verregende zomer. In de tabel van alle warmtegetallen sinds 1901 gerangschikt naar warmteproductie staat de zomer van 1947 aan de top met een warmtegetal van 221,3. Daarna volgen de zomers van 2006 (201,2), 1995 (169,7), 1976 (163,7) en 1994 (147,9). De laagste score staat op naam van de zomer van 1965 met slechts 3,9 als warmtegetal. Daarna volgen de zomers van 1956 (4,9), 1962 (6,7), 1974 (11,6) en 1907 (11,8).

Om een totale indruk te krijgen van de kwaliteit van het zomerweer moeten ook andere grootheden, zoals regen en zon, meegenomen worden. Daarvoor zijn andere methodes in gebruik zoals het in kaart brengen van het aantal mooi-weerdagen, ook wel aangeduid als ADS-dagen. Dat zijn dagen met een gemiddelde temperatuur ruim boven wat voor de tijd van het jaar normaal is (decadegemiddelde), hooguit 0,2 mm neerslag en een zonneschijnduur van minstens 50 procent.

Het warmtegetal van 2012 bedraagt 86,6. Goed de 24e plaats van alle warme periodes sinds 1901. Dat is een veel hogere positie dan in 2011 toen het zomerhalfjaar met 43,3 op de 68e plaats eindigde. In 2010 liep het warmtegetal op tot 95,3, waarmee dat jaar de 20e positie inneemt. Het warmtegetal van 2013 is opgelopen tot 101,8. Daarmee staat deze zomer, wat de totale hoeveelheid warmte betreft, op de vijftiende plaats.

(bron: KNMI)

10. Toelichting tabellen en bronvermeldingen

10.1. Tabellen

Meerjarenoverzichten (tabel 1 t/m 4)

Om de leesbaarheid te bevorderen zijn er alleen getallen in de tabellen opgenomen, maar die getallen zijn **percentages**. Hoe komen deze nu tot stand en wat betekenen deze uitkomsten?

Eerst wordt het aantal tuinen bepaald waarin een waarneming heeft plaatsgevonden; welke soort is dan niet relevant. Niet getelde weken, bijvoorbeeld vanwege vakantie, worden niet meegenomen om de totalen niet onnodig negatief te beïnvloeden, want in die week is immers niet geteld.

Het totaal van de getelde tuinen is dus de basis voor de berekening en vervolgens wordt daarna vastgesteld welke soort is waargenomen.

Voorbeeld: Totaal 13 weken in een seizoen en 10 deelnemers; in dit voorbeeld wordt er voor onderstaande berekening vanuit gegaan dat alle weken zijn geteld.

Totaal "getelde tuinen": 10 deelnemers x 13 weken = 130 tuinen.

In die periode waargenomen: Spreeuw 60 keer, Huismus 110 keer en Kauw 20 keer. Het aantal getelde vogels is niet van belang. Dat wil dus zeggen dat, wanneer er in één week 35 Spreeuwen zijn, dan telt dat als één.

De uitkomst voor het voorbeeld is dan:

Basis: 130 tuinen	Spreeuw:	60 keer waargenomen	$60/130 = 46\%$
Basis: 130 tuinen	Huisemus:	110 keer waargenomen	$110/130 = 85\%$
Basis: 130 tuinen	Kauw:	20 keer waargenomen	$20/130 = 15\%$

De Spreeuw is dus in 46% van de getelde tuinen in een bepaald seizoen waargenomen.

Koude- en warmtegetal: Deze getallen geven een bepaalde waarde aan van het seizoen en zijn bepaald door het KNMI. In een apart hoofdstuk wordt hiervan een nadere uitleg gegeven.

Historie: In deze tabel wordt een historisch verloop weergegeven van de afgelopen jaren, waarbij het jaar 1992 het eerste jaar is geweest dat er vogels in de tuinen zijn geteld.

Overzichten (tabel 5 t/m 8)

In deze overzichten wordt per seizoen en dan per week aangegeven hoe vaak een vogelsoort is waargenomen. De wijze is gelijk aan wat in het vorige hoofdstuk toegelicht; het totaal aantal getelde vogels wordt dus niet meegenomen.

Aantal getelde vogels

In afwijking van voorgaande tabellen wordt in dit overzicht het werkelijk aantal getelde vogels weergegeven. Hier worden (nog) geen conclusies aan verbonden en zijn alleen ter informatie.

T= aantal tuinen V = aantal getelde vogels

10.2. Bronvermeldingen

KNMI: het warmte en koudegetal is samengesteld door het KNMI, hetgeen ook geldt voor de toelichting op deze onderdelen.

Vogelbescherming Nederland: de toelichtingen bij de foto's zijn geschreven door Vogelbescherming Ned.

Gebruikte foto's: de foto's in deze rapportage zijn gemaakt door Conny Leijdekker.